

**UCHWAŁA NR 740.LXXVIII.2024
RADY MIEJSKIEJ JELENIEJ GÓRY**

z dnia 6 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023, poz. 40 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 późn. zm.) oraz art. 12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030, zwany dalej Programem, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Prezydenta Miasta Jeleniej Góry do składania Radzie Miejskiej corocznych sprawozdań z wykonywania Programu do 31 marca następnego roku.

§ 3. Wykonywanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Jeleniej Góry.

§ 4. Traci moc uchwała nr 258.XXIV.2020 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 października 2020r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Jelenia Góra na lata 2021 – 2025.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Wojciech Chadży

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030**

Załącznik do
UCHWAŁY NR 740.LXXVIII.2024
RADY MIEJSKIEJ JELENIEJ GÓRY
z dnia 06 marca 2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ DLA MIASTA JELENIA GÓRA

na lata 2024-2030

JELENIA GÓRA
2023

WYKAZ SKRÓTÓW

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
JCK – Jeleniogórskie Centrum Kultury
MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze
KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
KMP – Komenda Miejska Policji w Jeleniej Górze
NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa
NK – Procedura „Niebieskie Karty”
PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
pp. – punkty procentowe
PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
SM – Straż Miejska
UM – Urząd Miasta Jelenia Góra
ZI – Zespół Interdyscyplinarny

SPIIS TREŚCI

I

WYKAZ SKRÓTÓW.....	
PRZEMOC DOMOWA.....	
DEFINICJA PRZEMOCY	
RODZAJE PRZEMOCY	
SKALA PRZEMOCY W ŚWIETLE BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH	
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU.....	
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU.....	
CHARAKTERYSTYKA MIASTA JELENIEJ GÓRY.....	
ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ.....	

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030**

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE MIASTA JELENIA GÓRA.....

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

PROBLEM ALKOHOLOWY

PROBLEM NIKOTYNOWY

PROBLEM NARKOTYKOWY

PROBLEM PRZEMOCY

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

HAZARD

INNE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

RYNEK PRACY

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

ZDROWIE PSYCHICZNE

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

PROBLEM ALKOHOLOWY

PROBLEM NIKOTYNOWY

PROBLEM NARKOTYKOWY

PROBLEM PRZEMOCY

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

ZDROWIE PSYCHICZNE

ZABURZENIA ODŻYWIANIA

SYNTEZA WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWEGO.....

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU.....

ADRESACI PROGRAMU.....

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....

WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....

SPIS RYSUNKÓW

SPIS TABEL

SPIS WYKRESÓW

PRZEMOC DOMOWA

Definicja przemocy

Przemoc domowa jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wielu działań zapobiegających temu zjawisku. W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535), przemoc domowa to *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające te osoby na:*

niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia

naruszenie ich godności, nietykalności cielesnej lub wolności, w tym seksualnej

szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienie lub krzywdę

ograniczenie lub pozbawienie dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej

naruszenie prywatności lub wzbudzenie poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej

Źródło: Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

W odniesieniu do zachowań przemocowych w środowisku rodzinnym zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu:

- **Intencjonalność** – ma charakter świadomego i zamierzonego działania,
- **Nierównowaga sił** – przewaga jednej ze stron, np. fizyczna, psychiczna czy ekonomiczna,
- **Naruszanie praw i dóbr osobistych** – osoba stosująca przemoc narusza podstawowe prawa osób doznających przemocy, np. nietykalności cielesnej, godności, szacunku itp.,
- **Powodowanie cierpienia i bólu** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody.

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Amerykańska psycholog Leonora E. Walker opisała cykl przemocy przedstawiający 3 fazy zachowań związanych z doświadczaniem przemocy w związku:

1. **Faza narastającego napięcia** – wzrost napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych. Osoba stosująca przemoc staje się poirytowana, zdenerwowana i prowokuje kłótnie, a pozostali członkowie rodziny czują strach i niepewność, przez co dążą do złagodzenia sytuacji.

2. **Faza ostrej przemocy** – wybuch gniewu, upust narastającego napięcia. Osoba stosująca przemoc dopuszcza się czynów, których wcześniej by nie wyrządziła.

3. **Faza miodowego miesiąca** – okres okazywania skruchy przez osobę stosującą przemoc, która przekonuje, że sytuacja już się nigdy nie powtórzy.

Po pewnym czasie napięcie znów zaczyna rosnąć i cykl się powtarza, lecz przemoc jest jeszcze gwałtowniejsza, skraca się faza „miodowego miesiąca”, faza narastającego napięcia i ostrej przemocy wydłużają się i mają gwałtowniejszy przebieg, a po pewnym czasie faza „miodowego miesiąca” zanika i pozostają tylko 2 fazy.

Rodzaje przemocy

Wyróżnić można następujące formy przemocy:

1. **Fizyczną** – jest to naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być różne, np. złamania, siniaki, poparzenia itp.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Powodowana jest poprzez, np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni.

- 2. Psychiczną** – oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, odrzucenie, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, stosowanie gróźb, degradacja werbalna (wyzywanie, upokarzanie, zawstydzanie).
- 3. Seksualną** – jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie stosunku z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
- 4. Ekonomiczną** – opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez osobę stosującą przemoc. Podporządkowanie materialne partnerki/partnera bądź innych osób sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku osoby stosującej przemoc albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.
- 5. Zaniedbanie** – nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspakajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych przede wszystkim dzieci. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia¹. Omawiana forma przemocy dotyczy także relatywnie często seniorów.
- 6. Cyberprzemoc** – przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w

1 J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Zjawisko elektronicznej agresji może przybierać różne formy: od wysłania obraźliwego SMS-a czy e-maila do drugiej osoby, aż po założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym².

Skala przemocy w świetle badań ogólnopolskich

Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem przemocy domowej dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy domowej gromadzonych przez Policję, w 2022 roku ogólna liczba osób doznających przemocy w Polsce kształtowała się na poziomie 71 631, w tym 73% stanowiły kobiety (51 935 osób), 15% – małoletni (10 982 osoby), z kolei 12% – mężczyźni (8 714 osób). W 2022 roku zanotowano 62 244 osoby stosujące przemoc, z czego zdecydowaną większość stanowili mężczyźni, tj. 55 426 osób (89%). W porównaniu do 2021 roku liczba osób doznających przemocy zmniejszyła się o 5,5% (4 130 osób), z kolei liczba osób stosujących przemoc spadła o 4,0% (2 602 osoby).

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia. Przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów. Doświadczenie przemocy domowej niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania, jak i w dorosłym życiu, a dodatkowo zachowania przemocowe mogą zostać dziedziczone, tzn. przeniesione na dzieci osoby krzywdzonej w przyszłości. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków (52%) uważa, iż są sytuacje, kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie 21%.

Z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie” z 2019 roku wynika, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej. Badanie pokazało, że około 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako

² Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców. NASK Akademia, Warszawa 2020.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

nieakceptowalne. Jednak nadal około 10% dorosłych uznaje zachowania przemocowe za normalne. Ponadto, zdaniem 72% respondentów prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy domowej.

W 2019 roku na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (obecnie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej), przeprowadzone zostało „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Biorący w nim udział specjaliści z zakresu wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy oraz same osoby jej doznające, pozytywnie opowiedziały się za krajowym systemem wsparcia. Szczególną rolę w pracy zespołów interdyscyplinarnych i innych jednostek pełni procedura „Niebieskie Karty”, którą stosuje się w przypadku 90% osób doznających przemocy domowej lub które objęte są pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Zgodnie z treścią art. 6 ustawy 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań własnych gminy należy *opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej*. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej. Kolejne obowiązki przypisane gminie przez ustawodawcę to:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy miasta Jeleniej Góry. Istotnym elementem **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-**

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

2030 jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym przemocy, jak i ją stosującym.

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne, które uwzględniają temat przeciwdziałania przemocy i regulują postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób doświadczających oraz stosujących przemoc domową. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

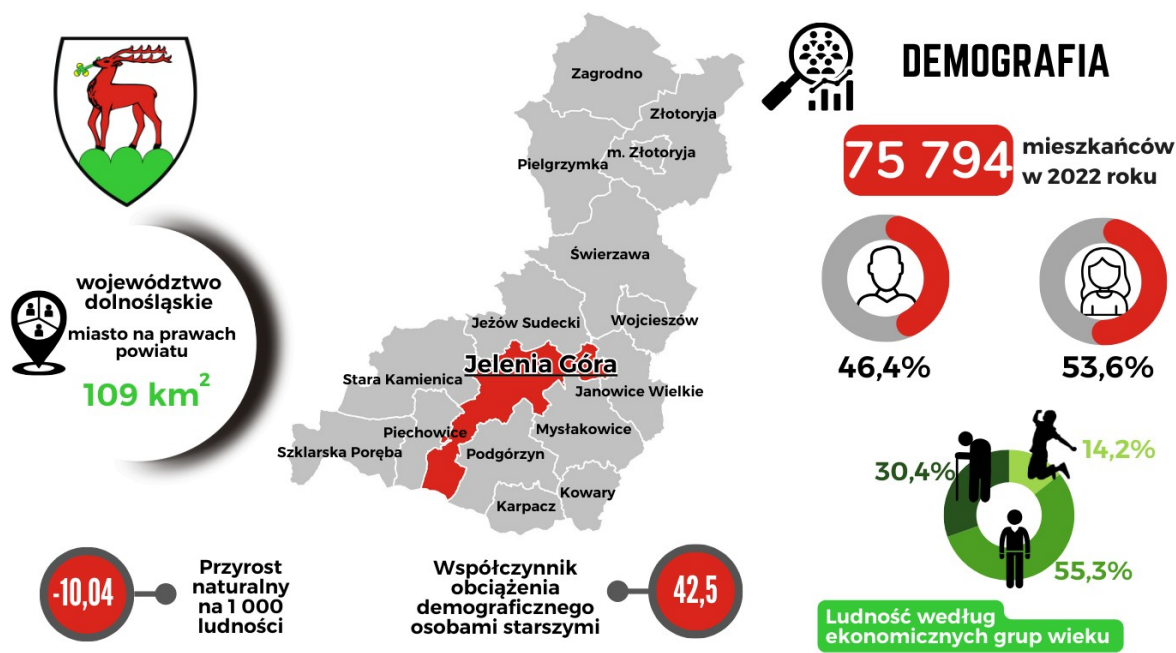
Program będzie realizowany w oparciu o następujące dokumenty normujące problematykę przeciwdziałania przemocy domowej:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie materiałów, sprawozdań oraz danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze, a także przeprowadzonych badań ankietowych angażujących zarówno dorosłych mieszkańców Miasta, jak i uczniów uczęszczających do jeleniogórskich szkół podstawowych.

CHARAKTERYSTYKA MIASTA JELENIEJ GÓRY

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

W zakresie kultury, sportu i rekreacji na terenie Miasta działa **8 miejskich instytucji**:

KULTURA

- Jeleniogórskie Centrum Kultury, Filia JCK "Muflon" oraz Filia JCK "Przystań Twórcza",
- Osiedlowy Dom Kultury w Jeleniej Górze,
- Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze,
- Muzeum Miejskie "Dom Gerharta Hauptmanna" w Jeleniej Górze,
- Teatr im. C.K. Norwida w Jeleniej Górze,
- Zdrojowy Teatr Animacji w Jeleniej Górze im. Bogdana Nauki,
- Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska",
- Biuro Wystaw Artystycznych w Jeleniej Górze.

Ponadto na terenie Miasta działają **dwie instytucje wojewódzkie**, dla których Jelenia Góra jest stałą siedzibą: Muzeum Karkonoskie oraz Filharmonia Dolnośląska.

POMOC SPOŁECZNA

Na terenie Miasta w zakresie pomocy społecznej działają następujące jednostki organizacyjne i podmioty:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Zespół Interdyscyplinarne

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

EDUKACJA

W 2022 roku system oświatowy Miasta tworzony był przez następujące placówki:

PUBLICZNE:

- 9 przedszkoli,
- 11 szkół podstawowych,
- 4 licea ogólnokształcące,
- 7 techników,
- 3 szkoły branżowe,
- 2 bursy szkolne,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
- Zespół Placówek Pozaszkolnych - Centrum Wspierania Uzdolnień,
- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii,
- Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 1 Żłobek Miejski,
- 2 instytucje opiekuńcze dziennego.

NIEPUBLICZNE:

- 13 przedszkoli,
- 1 szkoła podstawowa,
- 4 licea ogólnokształcące,
- 1 technikum,
- 5 szkół policealnych,
- 19 placówek kształcenia ustawicznego,
- 2 schroniska młodzieżowe,
- 1 ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy,
- 5 żłobków,
- 1 klub dziecięcy.

*Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2022 roku (BDL GUS)

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w mieście Jelenia Góra zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, który tworzy Prezydent Miasta Jelenia Góra, powołując do niego przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego mogą wchodzić także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej (jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta), kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej:

1. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
2. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:
 - 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
 - 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
 - 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
 - 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
 - 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
 - 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a,
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030 wraz z obszarami ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wraz z obszarami ich działania.

Instytucja	Obszar działania
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wczesna diagnoza i poradnictwo, ▪ udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego, ▪ dystrybucja ulotek edukacyjno-informacyjnych, ▪ organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, ▪ prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, ▪ udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, ▪ obsługa organizacyjno-techniczna i finansowa ZI, ▪ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
Miejska Komisja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

<p>Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	<p>domowej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
<p>Komenda Miejska Policji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, ▪ podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
<p>Placówki ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wczesna diagnoza, ▪ przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, ▪ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
<p>Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy domowej, ▪ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, ▪ inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych w środowiskach dotkniętych przemocą domową, ▪ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, ▪ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, ▪ opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy domowej, ▪ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, ▪ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań, ▪ realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Źródło: Opracowanie własne.

Można wyróżnić także podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

- instytucje kulturalno-rekreacyjne,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- placówki oświatowe,
- lokalne organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Zasoby ludzkie:

Zespół Interdyscyplinarny w zakresie realizacji **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030** współpracuje z osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy domowej na szczeblu gminnym oraz powiatowym, do których należą m.in.:

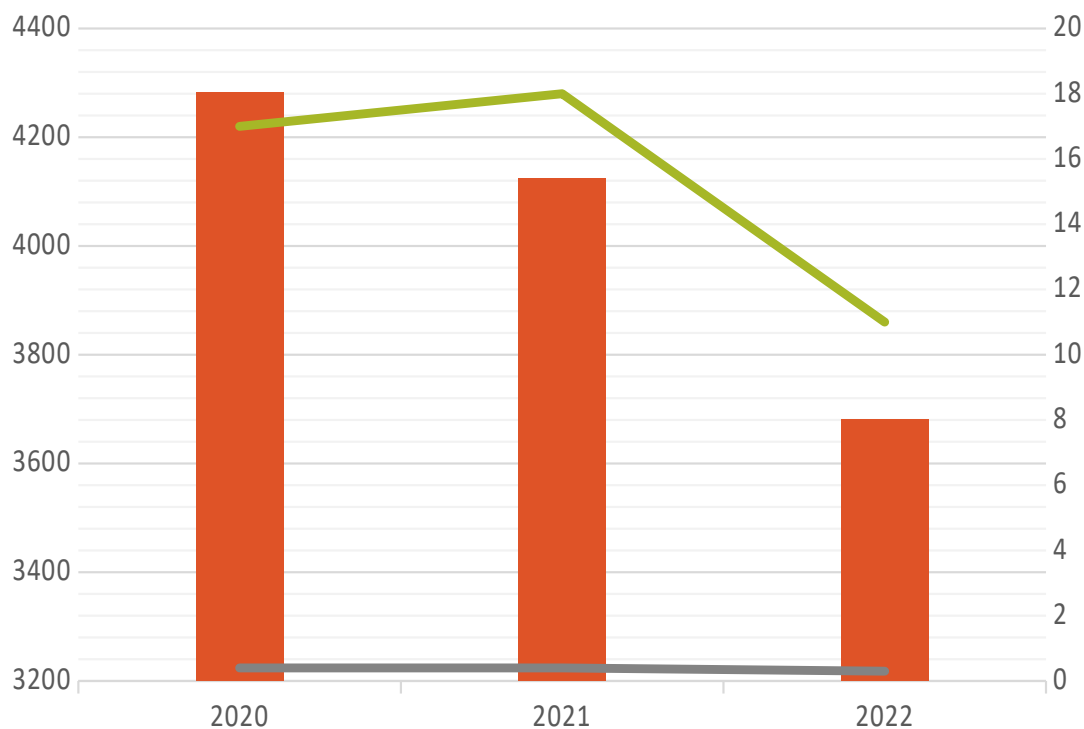
- pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- psychologowie, psychoterapeuci i pedagodzy,
- funkcjonariusze Policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,
- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- pracownicy ochrony zdrowia,
- członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych.

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE MIASTA JELENIA GÓRA

Analiza danych zastanych

W latach 2020-2022 w mieście Jelenia Góra liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wyłącznie z problemem przemocy domowej, ulegała nieznacznym wahaniom: w 2020 roku było to 17 rodzin, w 2021 roku – 18 rodzin, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie z tej formy pomocy skorzystało 11 rodzin. Udział procentowy liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w ogóle liczby rodzin na przestrzeni analizowanych lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie, oscylującym w granicach 0,3% - 0,4%.

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w mieście Jelenia Góra w latach 2020-2022 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030**

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych (obecnie są to grupy diagnostyczno-pomocowe) w latach 2020-2022. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymywała się na podobnym poziomie: w 2020 odbyły się 4 posiedzenia, natomiast w latach 2021-2022 – po 5 posiedzeń. Ponadto w latach 2020-2021 odnotowano wahania liczby spotkań grup roboczych: w 2020 odbyło się 964 spotkania, w roku 2021 – 1350, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 788. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 2. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	5	5
liczba spotkań grup roboczych	964	1350	788

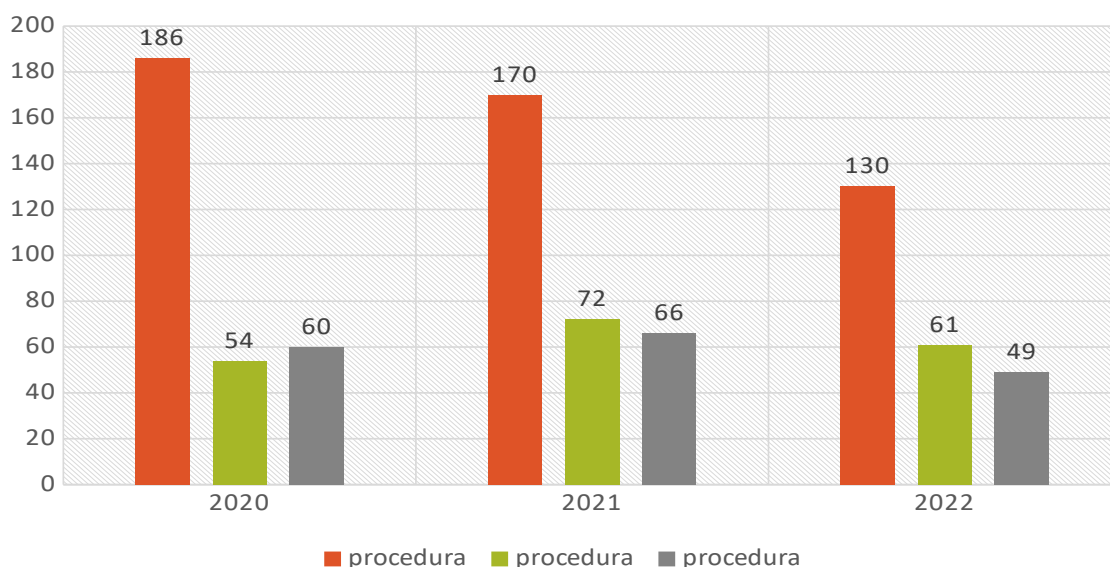
Źródło: Sprawozdanie merytoryczne z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2020, 2021 i 2022 rok.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

W mieście Jelenia Góra na przestrzeni lat zauważalny jest systematyczny spadek liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A”, które wpłynęły do przewodniczącej ZI, ze 186 w 2020 roku do 130 w roku 2022. Zarówno w przypadku formularzy „Niebieska Karta – C”, wypełnionych na posiedzeniach grup roboczych, jak i formularzy „Niebieska Karta – D”, dostrzegalne są wahania ich liczby, a największe wartości odnotowano w roku 2021 (72 w przypadku formularza „Niebieska Karta – C” oraz 66 formularzy „Niebieska Karta – D”). Szczegółowe dane przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 2. Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta" w latach 2020-2022

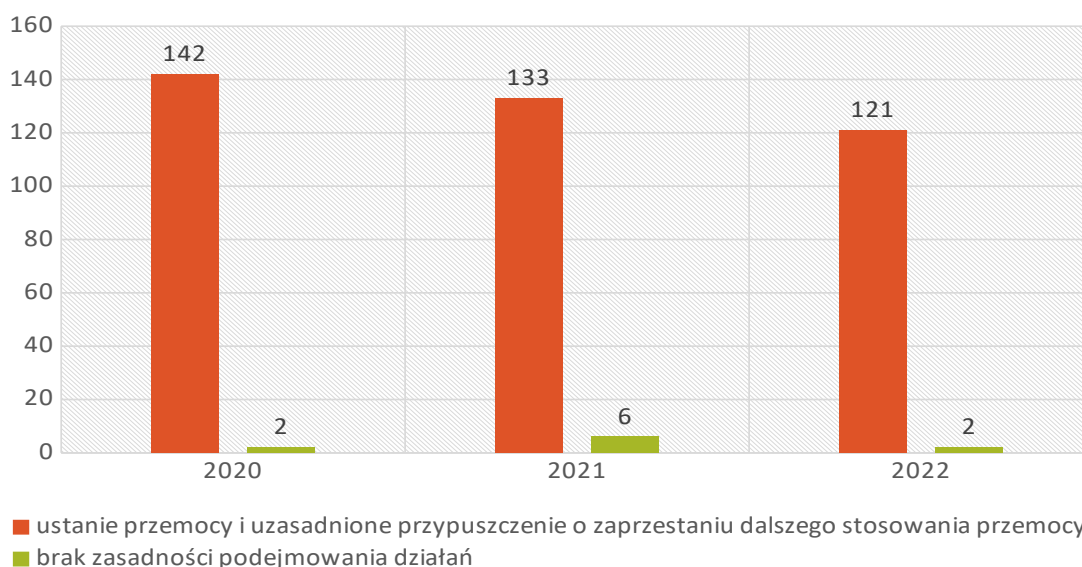

Źródło: Sprawozdanie merytoryczne z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2020, 2021 i 2022 rok.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest stopniowy spadek liczby zakończonych procedur NK. W 2020 roku na skutek ustania przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy zakończono 142 procedury „Niebieskie Karty”, a w przypadku braku zasadności podejmowania działań – 2. W 2021 roku ze względu na ustanie przemocy zakończono 133 procedury NK, a w przypadku braku zasadności podejmowania działań – 6. W ostatnim roku poddanym analizie zakończono 121 procedur NK wskutek ustania przemocy oraz 2 z powodu braku zasadności podejmowania działań.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Wykres 3. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie merytoryczne z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2020, 2021 i 2022 rok.

Kolejną kwestią poddaną analizie są działania podejmowane przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Jeleniej Górze, zmierzające do ograniczenia skali problemu przemocy. W 2022 roku odnotowano 108 pokrzywdzonych osób w związku z podejrzeniem wystąpienia przemocy, z czego większość stanowiły kobiety (78), 14 przypadków dotyczyło mężczyzn, a w 16 sytuacjach przemoc skierowano wobec dzieci.

Działalność z zakresu przeciwdziałania występowaniu przemocy domowej jest prowadzona także przez członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jednym z zadań jest motywowanie sprawców przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc, a także motywowanie dorosłych osób doznających przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy.

W 2022 roku wystosowano 94 zaproszenia na rozmowy motywująco-wyjaśniające, z czego 32 osoby były wnioskodawcami (członkowie rodzin, partnerzy, reprezentanci instytucji, które złożyły wniosek o zobowiązanie do leczenia odwykowego), a 62 zaproszenia skierowano do

osób, wobec których złożono wnioski o wszczęcie postępowania o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Ostatecznie MKRPA przeprowadziła rozmowy z 42 osobami.

Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców miasta Jelenia Góra, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej. Badaniu poddano również kwestie związane z rynkiem pracy, ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz sytuacją osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Miasta wzięło udział 151 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby, ze względu na płeć. Można zauważyć, że zdecydowaną większość ankiet wypełniły kobiety – stanowiły one 88,1% ogółu, natomiast mężczyźni – 11,9%.

Rysunek 1. Płeć: N=151³

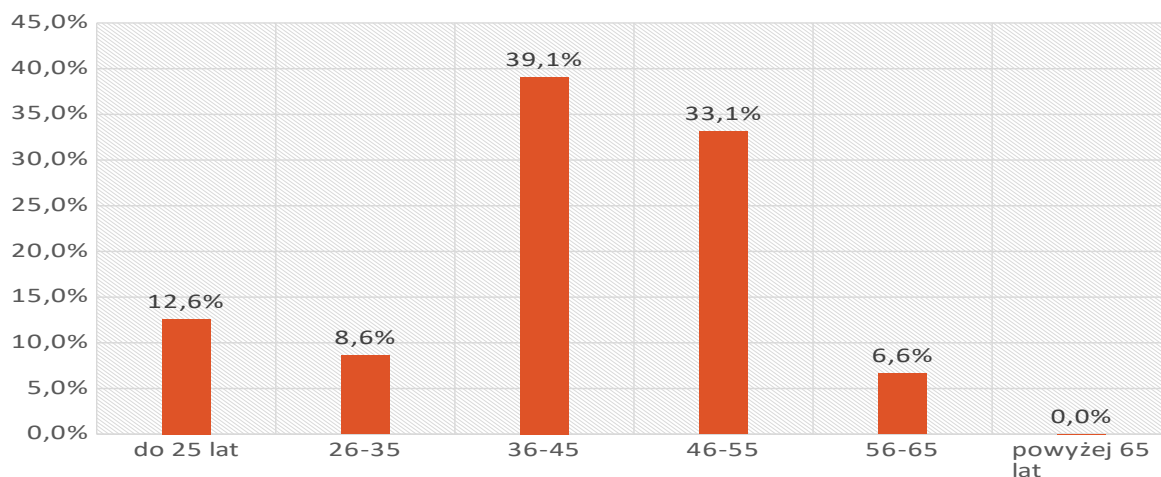

³ W niniejszym opracowaniu „N” oznacza liczebność zbiorowości próby, czyli liczbę osób upoważnionych do odpowiedzi na dane pytanie.

11,9% MĘŻCZYŹNI

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (39,1%) oraz 46-55 lat (33,1%). W badaniu wzięli udział również mieszkańcy poniżej 25 roku życia (12,6%), w wieku 26-35 lat (8,6%), a także między 56 a 65 rokiem życia (6,6%). W badaniu nie brał udziału żaden mieszkaniec powyżej 65 roku życia.

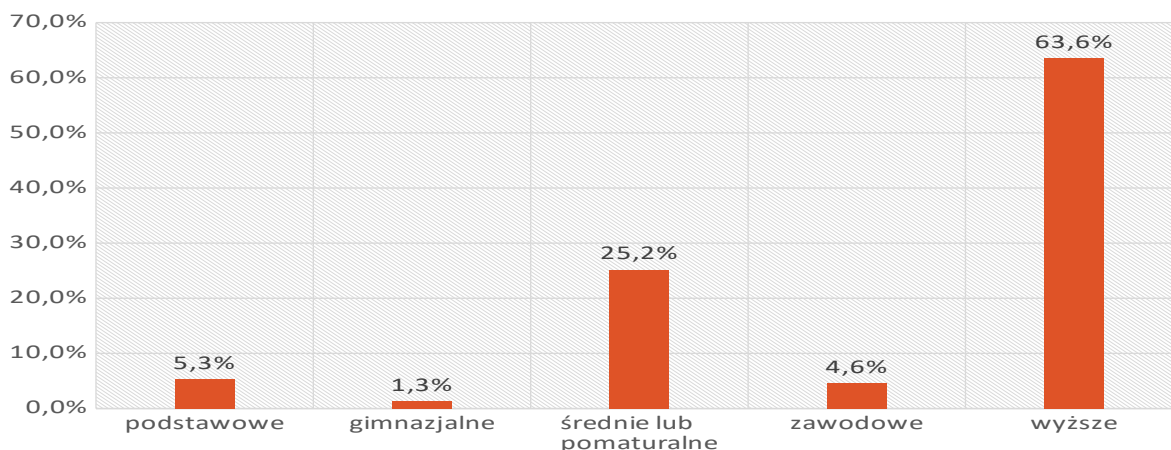
Wykres 4. Wiek: N=151

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (63,6%), 25,2% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, natomiast 5,3% z wykształceniem podstawowym. 4,6% posiada wykształcenie zawodowe, natomiast 1,3% badanych zakończyło edukację na poziomie gimnazjum.

Wykres 5. Wykształcenie: N=151

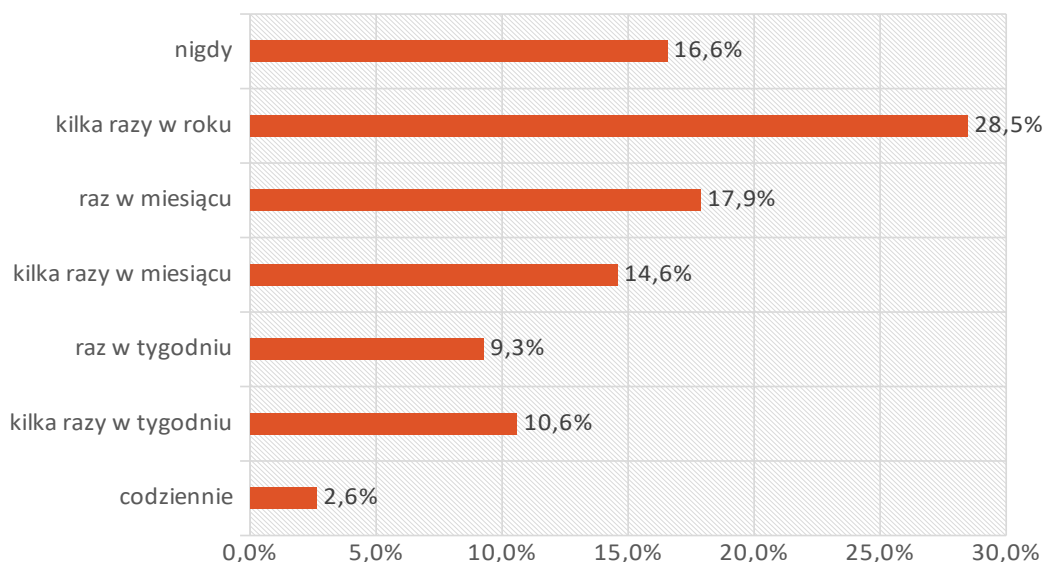
Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Problem alkoholowy

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Można zauważyć, iż 10,6% ankietowanych sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 9,3% – raz w tygodniu, 14,6% – kilka razy w miesiącu, 17,9% – raz w miesiącu, natomiast 2,6% badanych spożywa alkohol codziennie. Abstynencję zadeklarowało 16,6% mieszkańców, z kolei 28,5% badanych sięga po niego okazjonalnie, tj. kilka razy w roku.

Wykres 6. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=151

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Odpowiedzi mieszkańców są następujące: większość z nich podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyło im się upić (92 osoby, tj. 73,0%). 14 respondentów wskazało, że doszło do tego 1 raz (11,1%), 11 badanych przyznało, że miało to miejsce 2-5 razy

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

(8,7%), 4 ankietowanych odpowiedziało, że miało taką sytuację 6-10 razy (3,2%), z kolei 5 osób – powyżej 10 razy (4,0%).

Tabela 3. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=126

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
1 raz	11,1%	14
2-5 razy	8,7%	11
6-10 razy	3,2%	4
powyżej 10 razy	4,0%	5
ani razu	73,0%	92

Następną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Na to pytanie większość respondentów odpowiedziało, że nigdy nie kierowała pojazdem w takim stanie (105 osób, tj. 83,3%). 3 ankietowanych stwierdziło, że zdarzyło im się to jednokrotnie (2,4%), z kolei po 1 osobie wskazało, że zdarza im się to sporadycznie oraz często (po 0,8%). 16 badanych nie posiada prawa jazdy (12,7%).

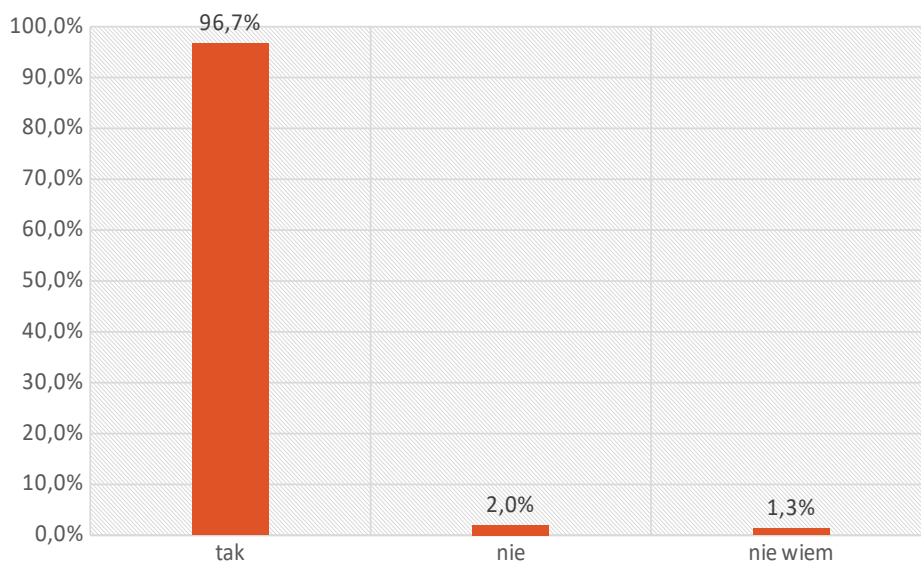
Tabela 4. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=126

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	83,3%	105
raz mi się to zdarzyło	2,4%	3
zdarza mi się to sporadycznie	0,8%	1
zdarza mi się to często	0,8%	1
nie posiadam prawa jazdy	12,7%	16

W jednym z pytań ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Miasta, występuje brak świadomości w tym zakresie (2,0%). Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 1,3% badanych, jednakże większość stwierdziła, że ma on negatywny wpływ na rozwój dziecka (96,7%).

Wykres 7. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

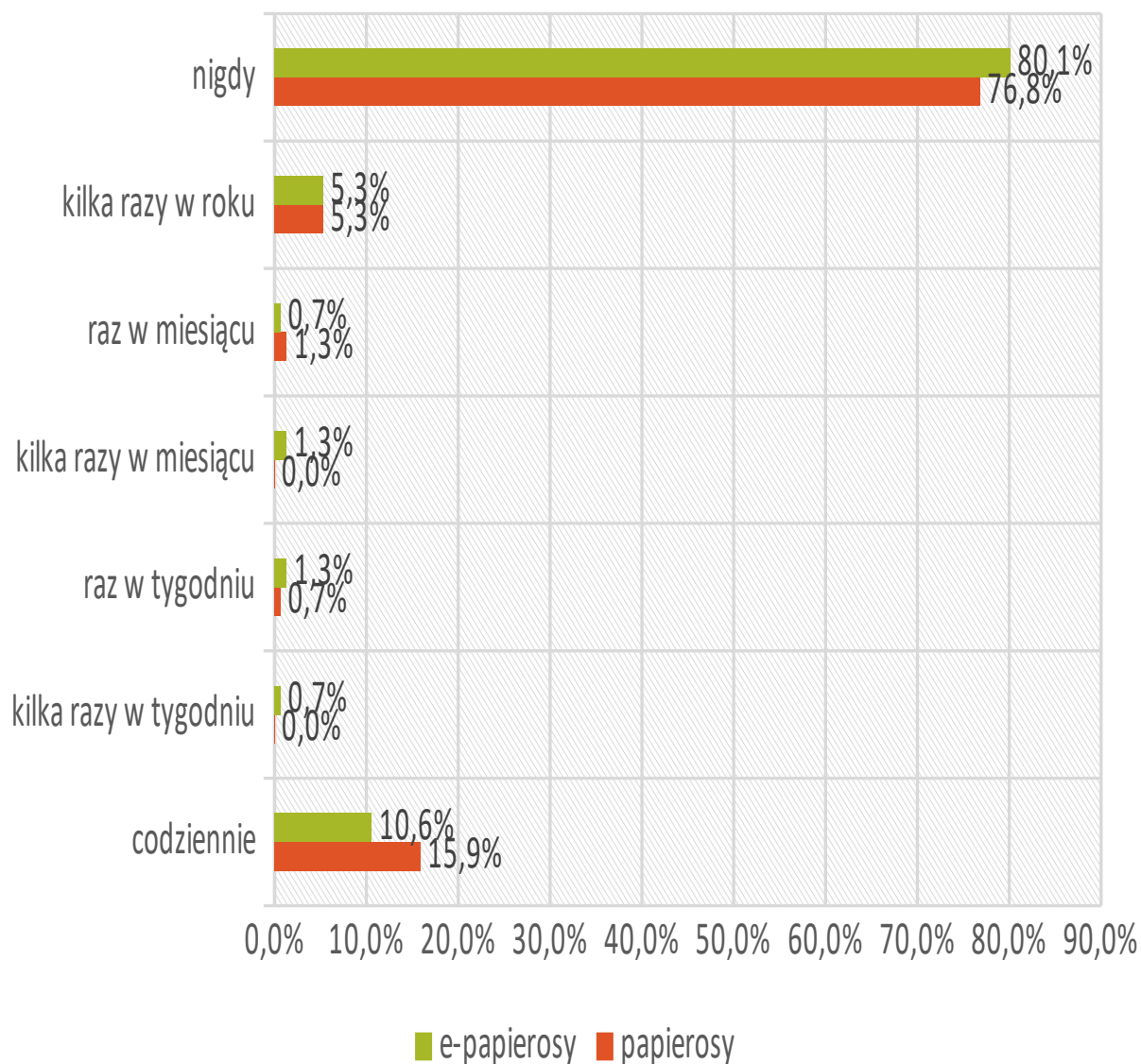

Problem nikotynowy

Drugi z badanych obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia wyrobów nikotynowych przez dorosłych mieszkańców Miasta. Spośród wszystkich badanych osób papierosy tradycyjne pali 23,2%, przy czym 5,3% ankietowanych sięga po nie kilka razy w roku, 1,3% – raz w miesiącu, 0,7% – raz w tygodniu, natomiast 15,9% podaje, że pali papierosy codziennie. Po elektroniczne papierosy sięga łącznie 19,9% respondentów, przy czym po 0,7% robi to kilka razy w tygodniu lub raz w miesiącu, po 1,3% - raz w tygodniu lub kilka razy w miesiącu, a 5,3% osób wskazało na palenie e-papierosów kilka razy w roku. Do codziennego sięgania po tego rodzaju wyroby przyznało się 10,6% ankietowanych.

Wykres 8. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

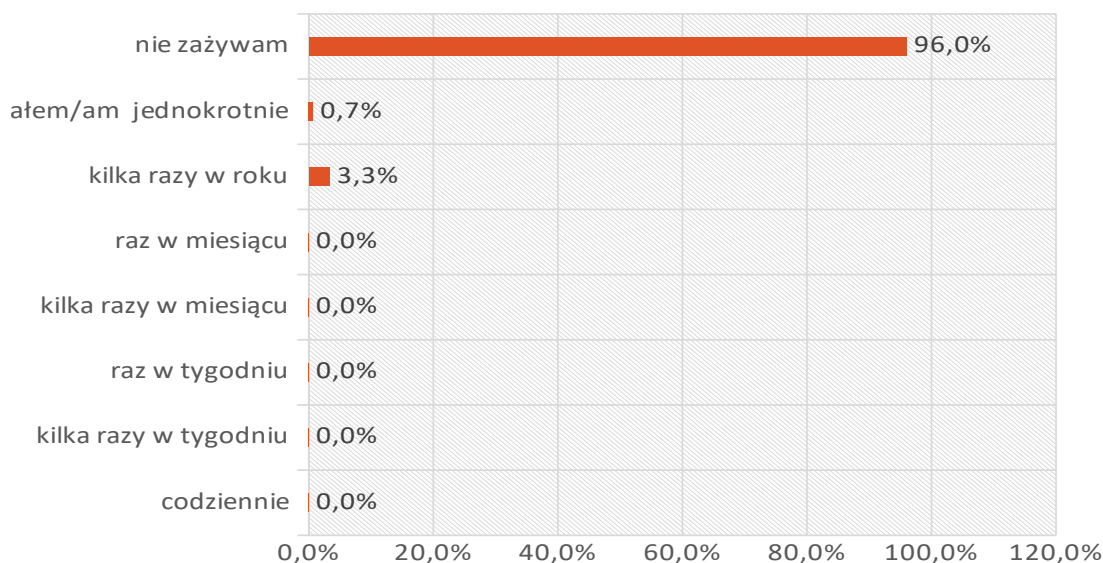

Problem narkotykowy

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania środków psychoaktywnych innych niż alkohol, przez dorosłych mieszkańców Miasta. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 4,0% badanych, z czego 3,3% wskazało na to, że zażywa takie środki kilka razy w roku, a 0,7% respondentów zrobiło to jednokrotnie.

Wykres 9. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

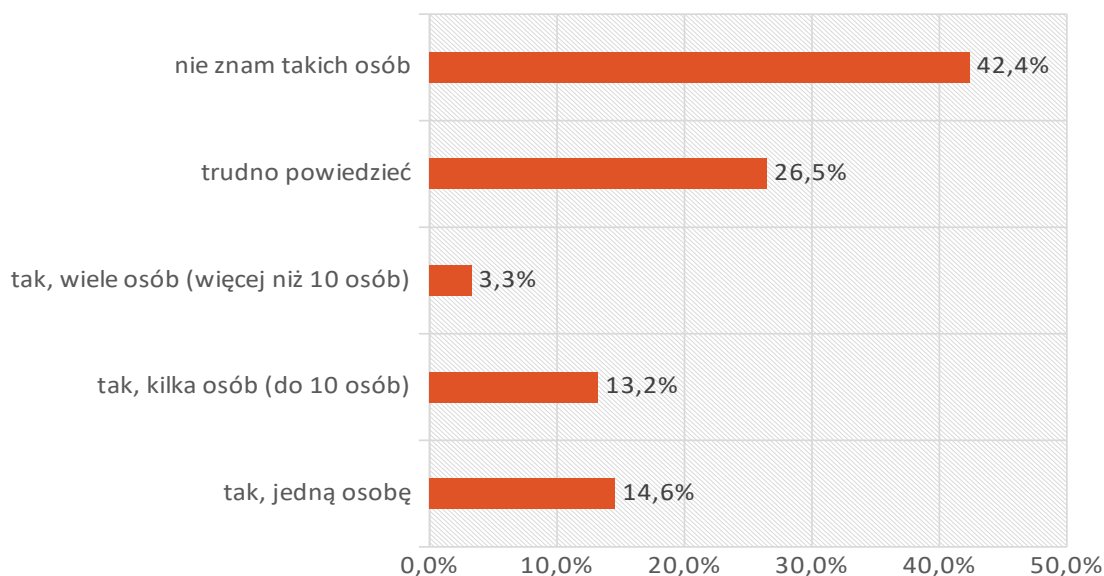

Problem przemocy

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 14,6% ankietowanych odpowiedziało, że zna jedną taką osobę, 13,2% – kilka takich osób, z kolei 3,3% – wiele. Średnio co czwarty respondent nie jest pewien czy zna taką osobę (26,5%), natomiast 42,4% badanych nie zna w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy domowej.

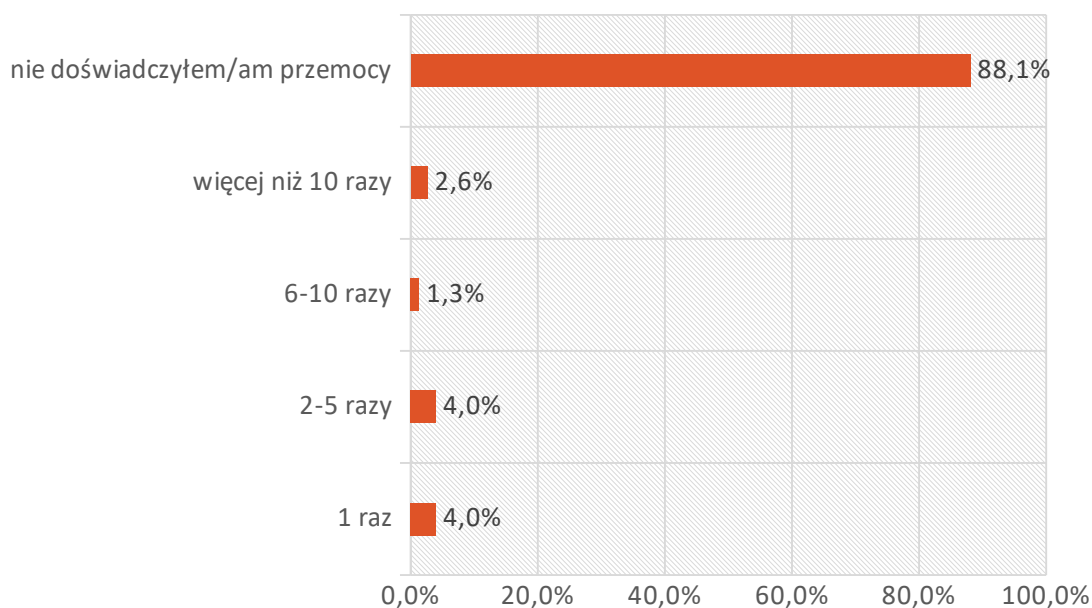
Wykres 10. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Skala problemu przemocy na terenie Miasta została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatniego roku. Z zebranych danych wynika, że w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, przemocy doznało 11,9% mieszkańców, wśród których po 4,0% doświadczyło jej 1 raz lub 2-5 razy, 1,3% – 6-10 razy, natomiast 2,6% badanych wskazało, że w ostatnich 12 miesiącach doznało przemocy więcej niż 10 razy.

Wykres 11. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy domowej?N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 16 badanych, tj. 88,9% wszystkich osób, które zadeklarowały doznanie przemocy w ciągu ostatniego roku. Zaniedbania doświadczyło 5 badanych (27,8%), przemocy fizycznej – 3 osoby (16,7%), z kolei 1 respondent zaznaczył odpowiedź „nie wiem” (5,6%).

Tabela 5. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=18

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
przemoc psychiczna	88,9%	16
zaniedbanie	27,8%	5
przemoc fizyczna	16,7%	3
nie wiem	5,6%	1
przemoc seksualna	0,0%	0
przemoc ekonomiczna	0,0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondentów zapytano również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej ankietowanych doznało przemocy ze strony męża/żony (6 osób, tj. 35,3%), z kolei 5 badanych ze strony rodziców (29,4%). 4 osoby wskazały na partnera/partnerkę (23,5%), a 3 respondentów na innych członków rodziny (17,6%). 2 ankietowanych doznało przemocy ze strony innych osób, wśród których wymieniono *byłego męża* (11,8%). 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 6. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=17

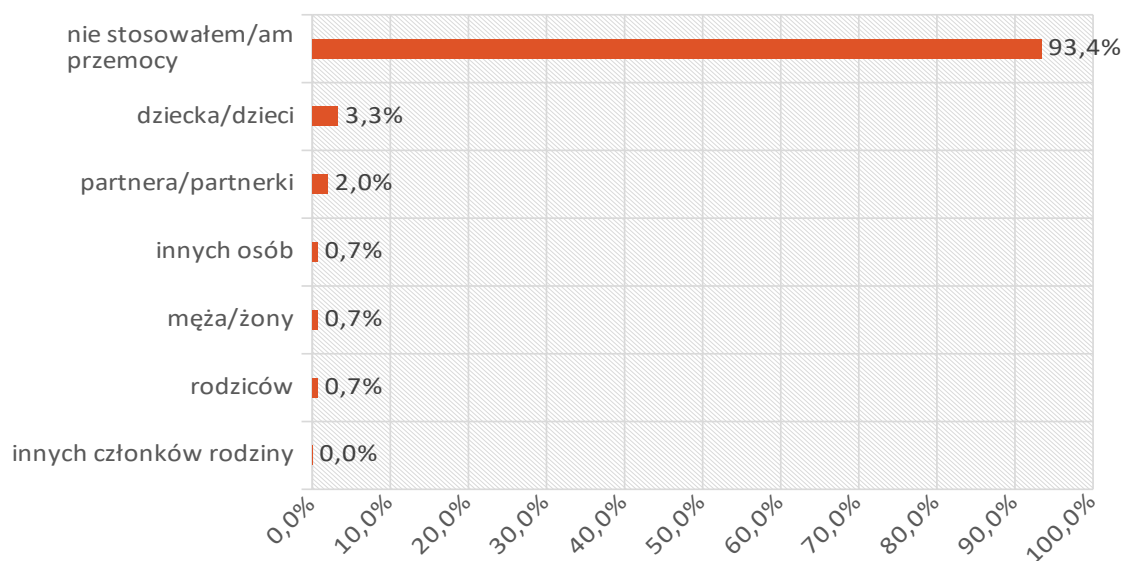
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
mąż/żona	35,3%	6
rodzice	29,4%	5
partner/partnerka	23,5%	4
inni członkowie rodziny	17,6%	3
inne osoby	11,8%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 7,4% badanych mieszkańców Miasta, spośród których 3,3% respondentów stosowało ją wobec dziecka/dzieci, 2,0% względem partnera/partnerki, natomiast po 0,7% odpowiedzi padło na rodziców, męża/żonę oraz inne osoby, wśród których wskazano na *byłego męża*.

Wykres 12. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=151

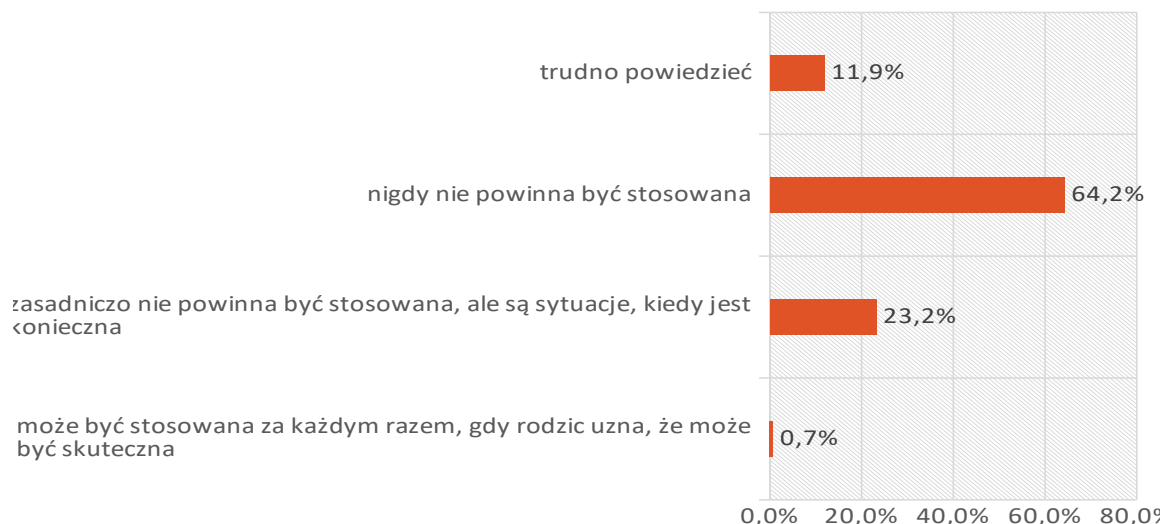

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ważnym aspektem badania dotyczącego problemów społecznych w Mieście była również opinia mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci jako metody wychowawczej. W świetle ich odpowiedzi można stwierdzić, iż ponad połowa badanych nie toleruje przemocy jako metody wychowawczej (64,2%), jednakże aż 23,2% mieszkańców uważa, że istnieją sytuacje, kiedy kary fizyczne są konieczne. Ponadto 11,9% ankietowanych nie potrafi jednoznacznie określić swojego stosunku do badanej sprawy, wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”. 0,7% respondentów uważa, że kary fizyczne mogą być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna, że mogą być skuteczne.

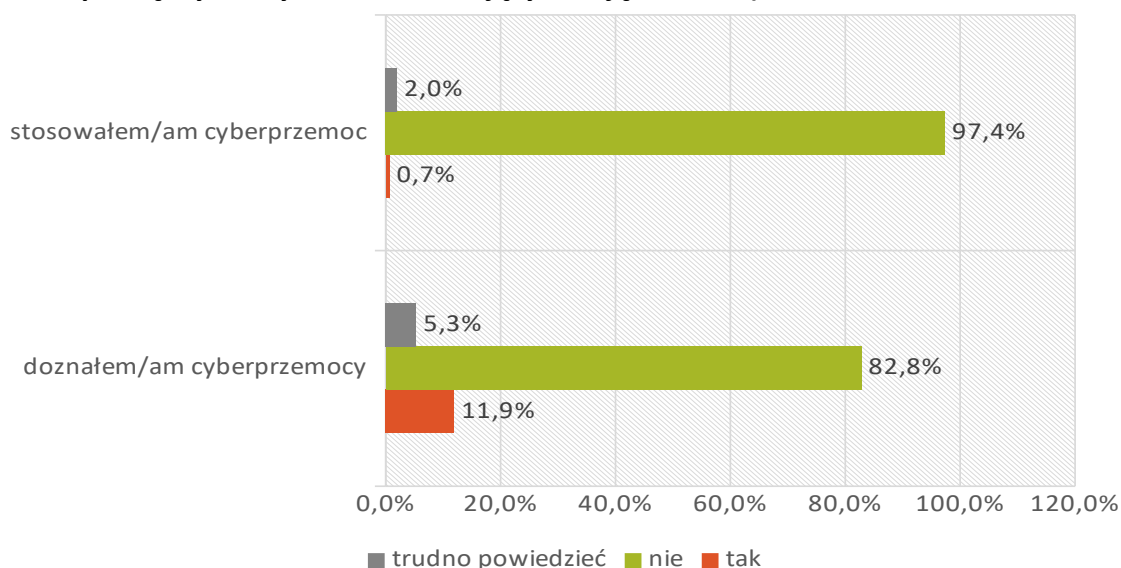
Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Wykres 13. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=151

Ostatnie pytanie z zakresu problemu przemocy ujęte w kwestionariuszu ankiety dotyczyło zjawiska cyberprzemocy i miało na celu oszacowanie skali jej występowania wśród dorosłych mieszkańców Miasta. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy zdarzyło im się kiedykolwiek doświadczyć oraz stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że takiego problemu doświadczyło 11,9% respondentów, natomiast 5,8% badanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie. Do stosowania przemocy w Internecie przyznało się 0,7% ankietowanych, a 2,0% w tym kontekście zazaczył odpowiedź „trudno powiedzieć”. Wynik ten wskazuje na stosunkową niską skalę problemu cyberprzemocy wśród mieszkańców Miasta.

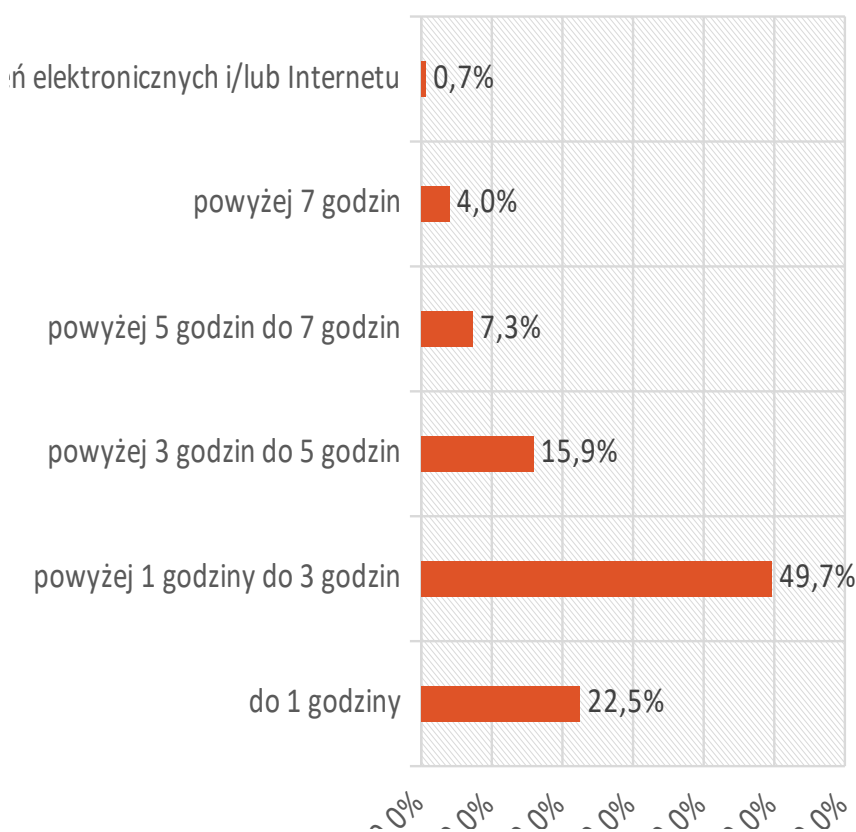
Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=151

Korzystanie z urzędzeń elektronicznych

W następnym bloku pytań ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, jaką ilość czasu poświęcają na tę czynność w ciągu dnia. Jak wynika z deklaracji, 22,5% badanych korzysta z nich do 1 godziny dziennie, a blisko połowa ankietowanych wskazała na przedział od 1 do 3 godzin (49,7%). Korzystanie z urzędzeń pomiędzy 3 a 5 godzinami dziennie zadeklarowało 15,9% respondentów, 7,3% badanych spędza w ten sposób czas od 5 do 7 godzin dziennie, z kolei powyżej 7 godzin robi to 4,0% badanych. 0,7% badanych nie korzysta z takich urzędzeń.

Wykres 15. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=151

W dalszej kolejności mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zdarza się im korzystać z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie zakładali. Twierdząco odpowiedziało 79 ankietowanych (52,7%), a przecząco – 38 osób (25,3%). 15 badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie (10,0%), z kolei 18 respondentów nie przewiduje określonego czasu na korzystanie z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu (12,0%).

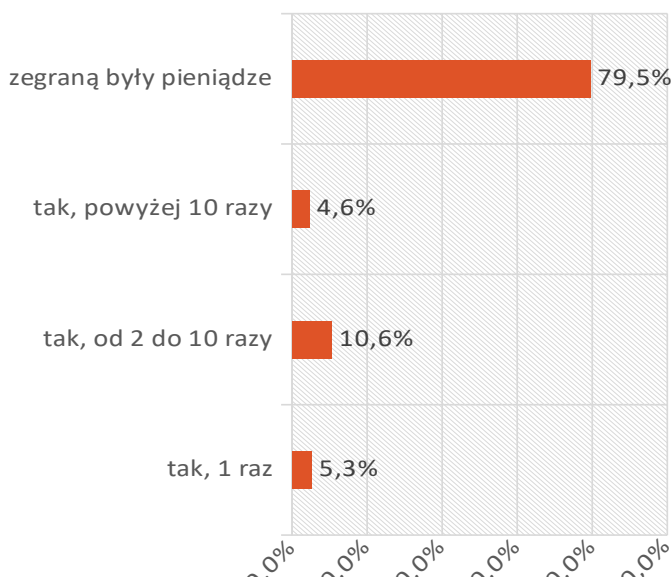
Tabela 7. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładat/a? N=150

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	52,7%	79
nie	25,3%	38
trudno powiedzieć	10,0%	15
nie przewiduję określonego czasu	12,0%	18

Hazard

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Miasta, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry w których można było wygrać/przegrać pieniądze. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 20,5% dorosłych mieszkańców, wśród których 5,3% wskazało, że grało w nie 1 raz, 10,6% badanych przyznało, że podejmował się tego 2-10 razy, a 4,6% – częściej niż 10 razy.

Wykres 16. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/ przegraną były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=151

Kolejne pytanie dotyczyło motywacji, które kierowały mieszkańcami korzystającymi z gier hazardowych, a mianowicie odnosiło się do tego, czy badani kiedykolwiek grali w tego typu gry z powodu trudności finansowych lub w celu poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. Co trzeci ankietowany potwierdził zaistnienie takiej sytuacji w swoim życiu (10 osób, tj. 32,3%), ponad

połowa badanych temu zaprzeczyła (20 osób, tj. 64,5%), z kolei 1 respondent miał problem z odpowiedzią na to pytanie (3,2%).

Tabela 8. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=31

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	32,3%	10
nie	64,5%	20
trudno powiedzieć	3,2%	1

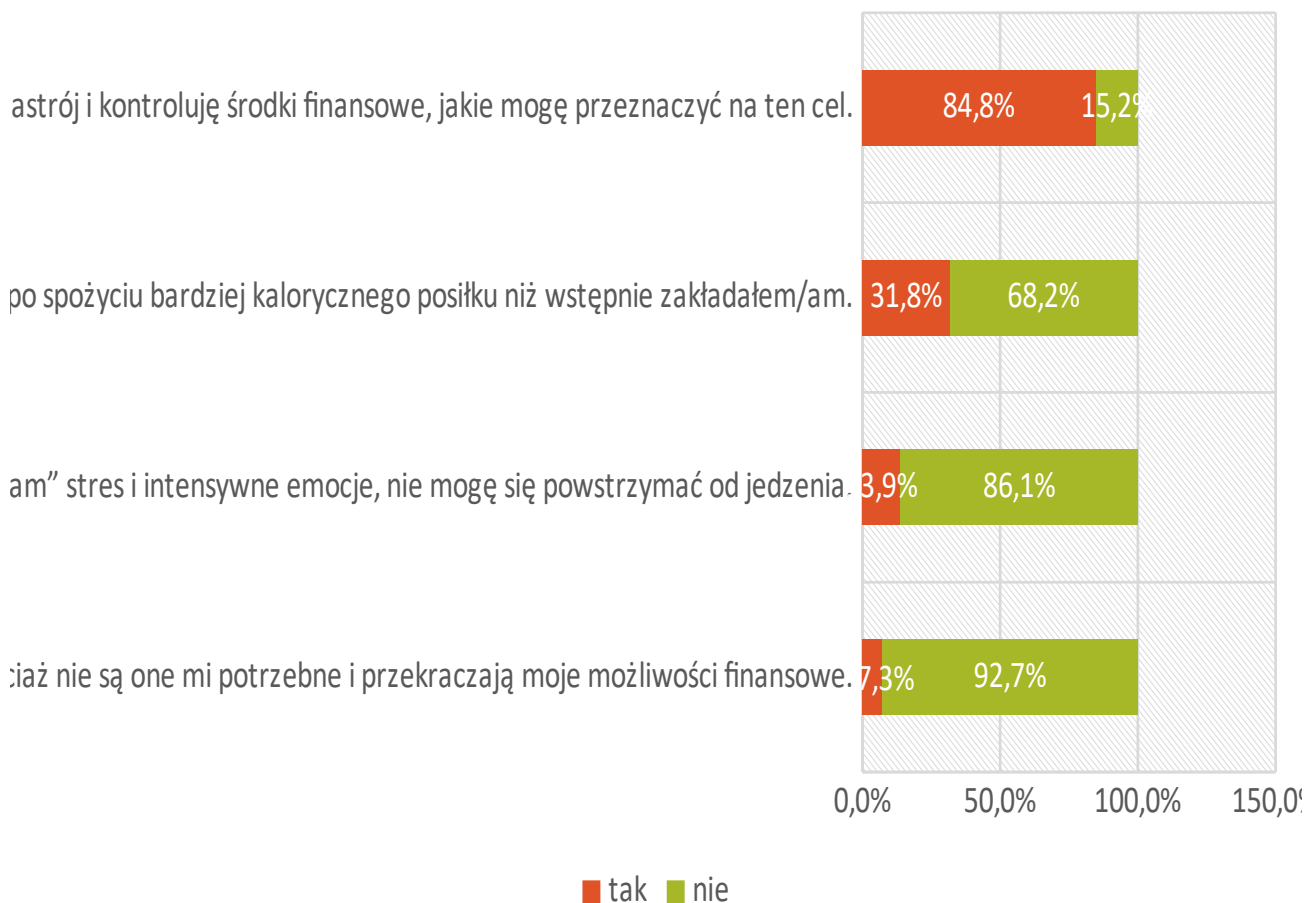
Inne uzależnienia behawioralne

W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców Miasta, respondenci udzielili również istotnych informacji na temat ich decyzji zakupowych i zaburzeń odżywiania. Elementy te są przykładami uzależnień behawioralnych, które w okresie ostatnich lat zwiększyły swoją skalę, w szczególności wśród rozwiniętych i sprawnie funkcjonujących społeczeństw, dlatego pytania ujęte w kwestionariuszu ankiety skierowanej do respondentów dotyczyły również występowania tego problemu wśród lokalnej społeczności.

Jak wynika z analizy materiału badawczego, część ankietowanych przejawia zachowania świadczące o możliwości występowania wśród nich zaburzeń w zakresie zakupów oraz odżywiania. Doświadczenia respondentów w tych obszarach przedstawiają się następująco:

- 84,8% badanych kupuje od czasu do czasu nowe rzeczy, które są im potrzebne lub w celu poprawy nastroju, kontrolując przy tym środki finansowe,
- 31,8% ankietowanych ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładali,
- 13,9% osób biorących udział w badaniu zajada stres i intensywne emocje i nie może powstrzymać się od jedzenia,
- 7,3% mieszkańców przyznało, że nie może się powstrzymać od kupowania przedmiotów, których nie potrzebują i na które nie posiadają odpowiednich środków finansowych.

Wykres 17. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=151

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych itp.

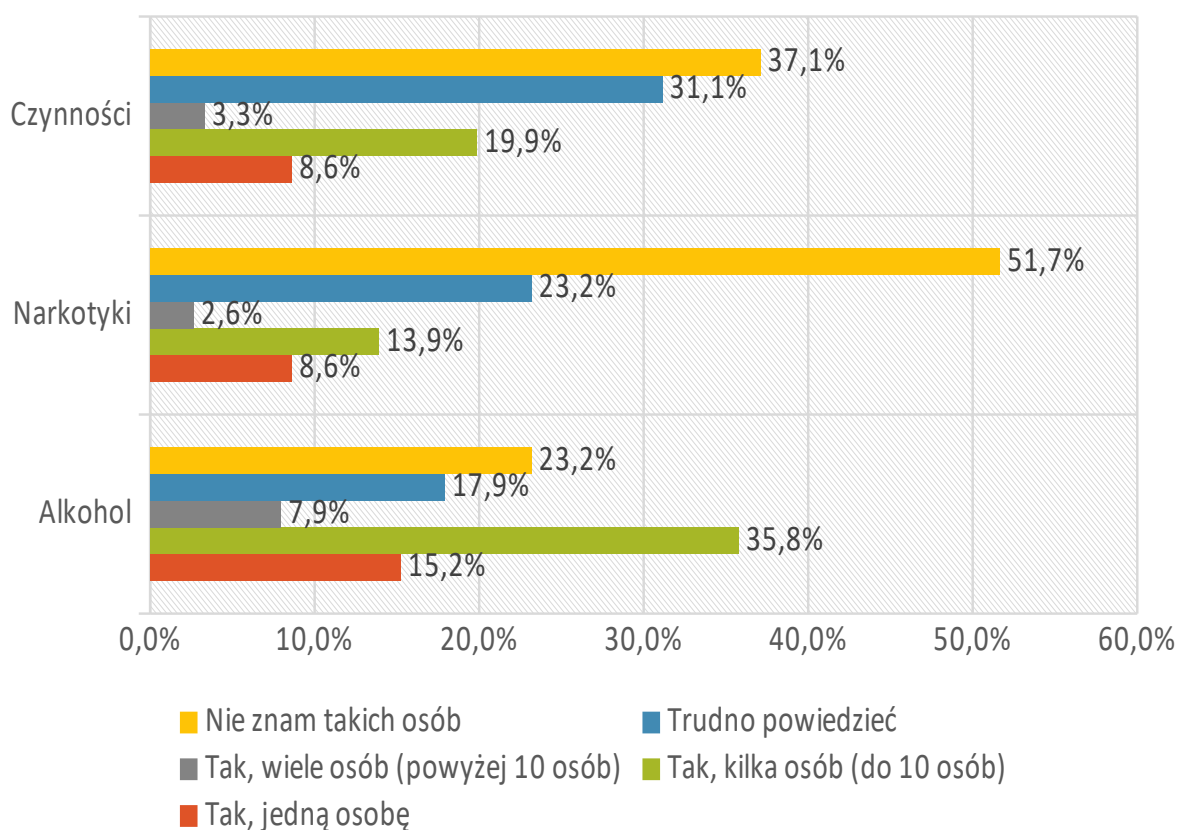
Z przeprowadzonych badań wynika, iż:

- 58,9% badanych zna osoby, które nadużywają alkoholu, w tym: 15,2% jedną osobę, 35,8% – kilka osób (do 10), 7,9% – wiele osób (powyżej 10), natomiast 17,9% respondentów nie jest pewnych, czy zna takie osoby;
- 25,1% badanych zna osoby, które nadużywają narkotyków, w tym: 8,6% jedną osobę, 13,9% kilka osób (do 10), 2,6% – wiele osób (powyżej 10), natomiast blisko co czwarty ankietowany nie jest pewien, czy zna takie osoby (23,2%);

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

- 31,8% badanych zna osoby, które dotyczy problem uzależnień behawioralnych, w tym: 8,6% jedną osobę, 19,9% – kilka osób (do 10), 3,3% – wiele osób (powyżej 10), natomiast średnio co trzeci badany udzielił odpowiedzi „trudno powiedzieć” (31,1%).

Wykres 18. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=151

Rynek pracy

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców miasta Jeleniej Góry. Badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne i poszukujące zatrudnienia na terenie Miasta. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi nieadekwatne wynagrodzenie (50,3%) oraz brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (35,1%). Średnio co trzeci mieszkaniec wskazał na brak kwalifikacji zawodowych (33,1%), z kolei 23,2% odpowiedzi dotyczyło niewystarczającej liczby organizowanych kursów, staży,

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe. Co piąty badany wskazał na niewystarczającą liczbę miejsc pracy (19,9%), natomiast 11,9% odpowiedzi dotyczyło ograniczonego dostępu do doradztwa zawodowego. 10,6% badanych zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie. W odpowiedziach „inne” mieszkańcy wymieniali najczęściej: *brak chęci do pracy, polityka państwa, pozwalająca na utrzymywanie się ze świadczeń rodzinnych, 500+ i pomocy społecznej oraz wynagrodzenie niepozwalające na wynajęcie mieszkania i usamodzielnienie się, brak tanich mieszkań* (7,9%). 4,0% osób biorących udział w badaniu twierdzi, że żadne ze wskazanych w kafeterii odpowiedzi nie są odpowiednie.

Wykres 19. Jakie trudności Pana/i zdaniem najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Miasta? N=151

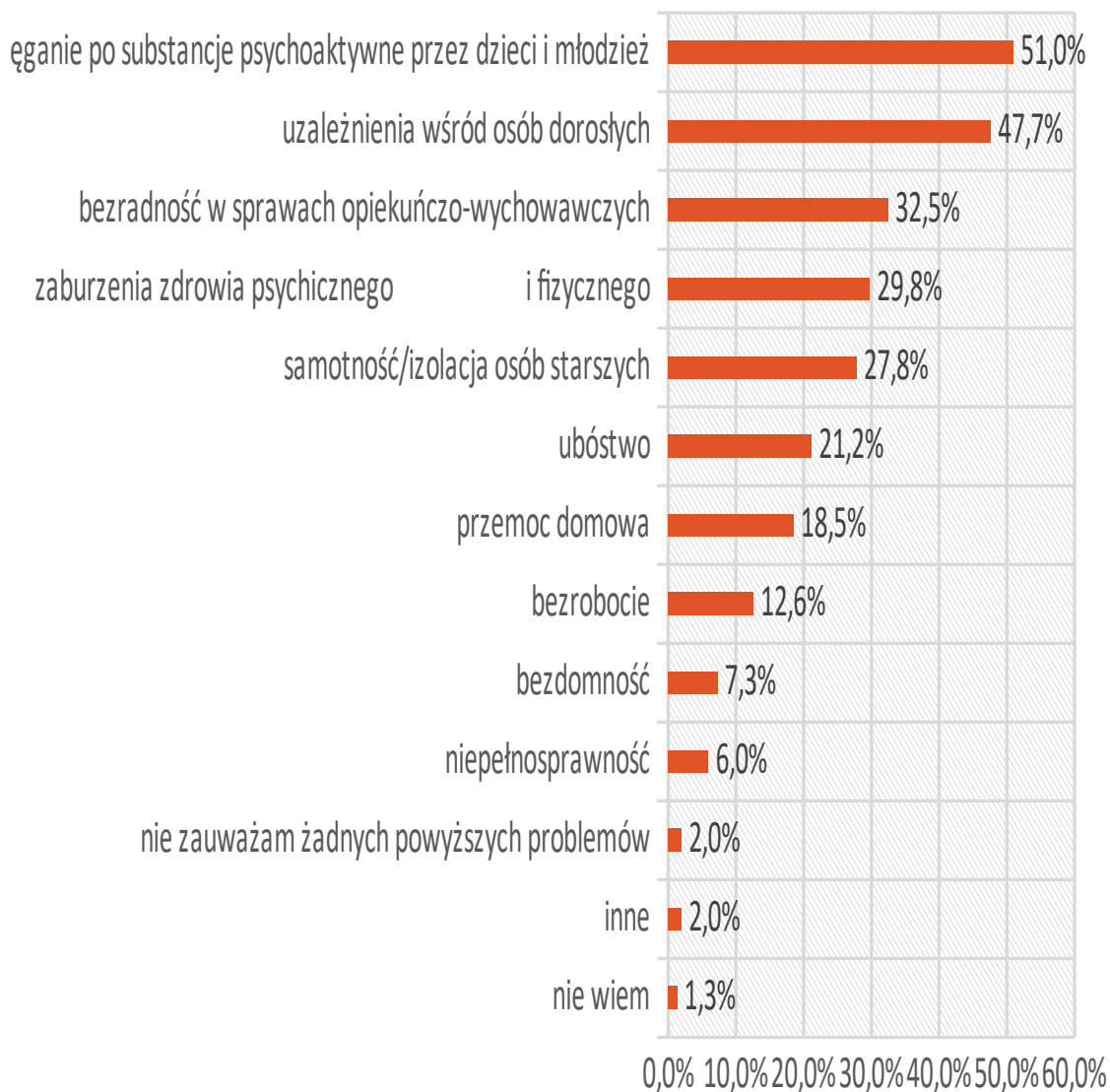
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Osoby biorące udział w badaniu miały również możliwość określenia, które w ich opinii problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Miasta. Nieco ponad połowa respondentów wskazała na sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (51,0%), a zdaniem 47,7% są to uzależnienia wśród osób dorosłych. Średnio co trzeci badany uważa, że takim problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (32,5%), 29,8% odpowiedzi dotyczyło zaburzeń zdrowia psychicznego i fizycznego, z kolei 27,8% – samotności/izolacji osób starszych. Co piąty badany wskazał na ubóstwo (21,2%), natomiast w dalszej kolejności ankietowani mieszkańcy wskazywali na: przemoc domową (18,5%), bezrobocie (12,6%), bezdomność (7,3%) oraz niepełnosprawność (6,0%). 2,0% respondentów nie zauważa wymienionych w kafeterii odpowiedzi problemów, kolejne 2,0% ankietowanych wskazało na inne, bliżej nieokreślone aspekty, natomiast 1,3% mieszkańców nie posiada wiedzy w danym zakresie.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Wykres 20. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Miasta? N=151

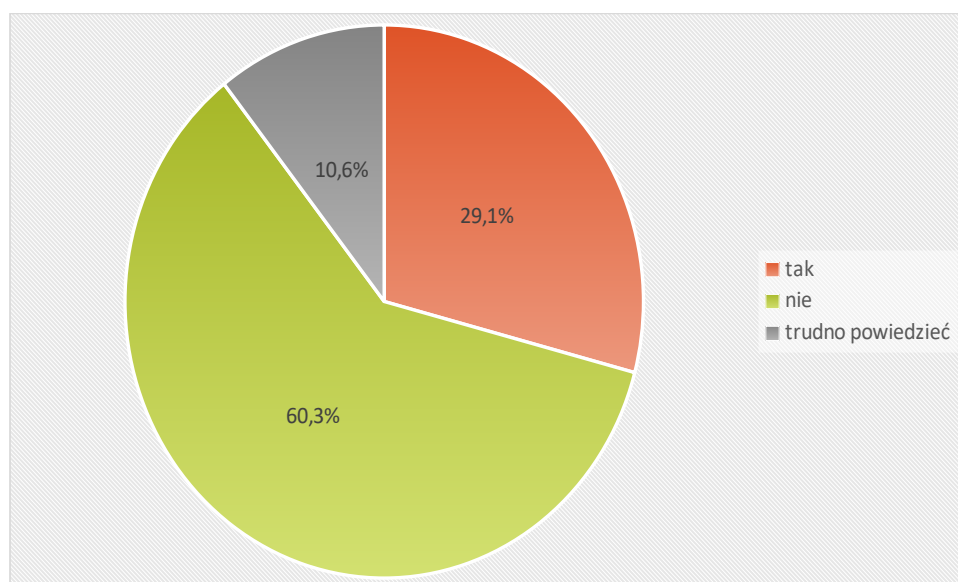
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przestąpieniem do badania, problemów w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe. Odpowiedzi kształtowały się na zróżnicowanym poziomie – ponad połowa ankietowanych odpowiedziała przecząco na to pytanie (60,3%), 29,1% badanych przyznało, że doznało

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

w okresie ostatniego roku tego rodzaju trudności, z kolei 10,6% respondentów miało trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

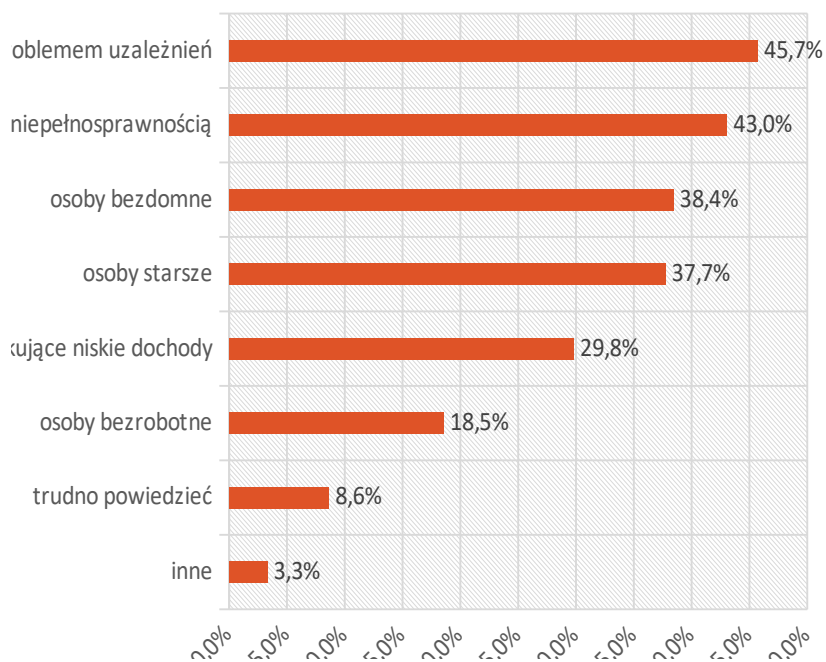
Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=151

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy mieli wskazać, jakie ich zdaniem grupy społeczne są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Miasta. Na pierwszym miejscu znalazły się osoby dotknięte problemem uzależnień (45,7%), na drugim – osoby z niepełnosprawnością (43,0%), z kolei na trzecim – osoby bezdomne (38,4%). Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także osób starszych (37,7%) oraz osób uzyskujących niskie dochody (29,8%), natomiast blisko co piąty ankietowany wskazał na osoby bezrobotne (18,5%). Trudności w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi wykazało 8,6% respondentów, z kolei 3,3% ankietowanych wymieniło inne osoby/grupy, m.in.: *osoby z zaburzeniami psychicznymi, obcokrajowcy narodowości ukraińskiej, osoby dotknięte chorobą psychiczną, osoby posiadające zaburzenia psychiczne i fizyczne oraz osoby zaniedbane, brudne.*

Wykres 22. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Miasta? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

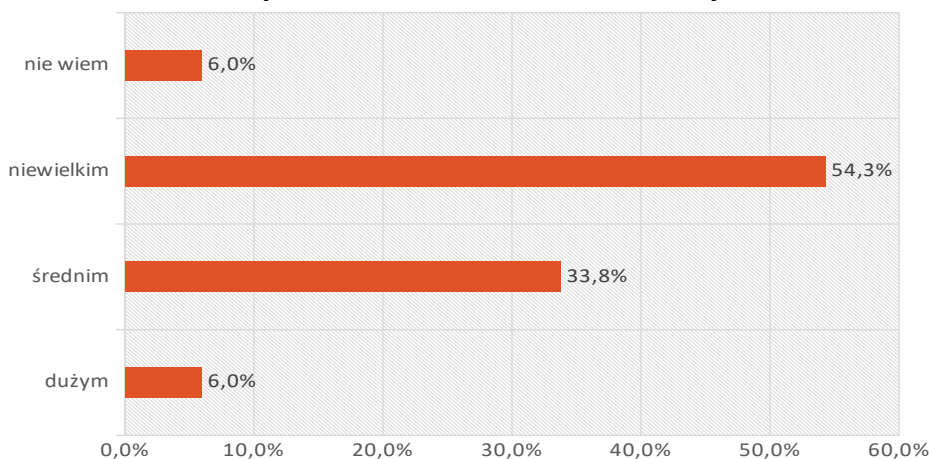

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Ponad połowa badanych uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu (54,3%), a 33,8% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 6,0% ankietowanych twierdzi, że na terenie Miasta istnieje dużo miejsc przystosowanych do osób z niepełnosprawnościami, z kolei kolejne 6,0% nie posiada wiedzy w tym zakresie.

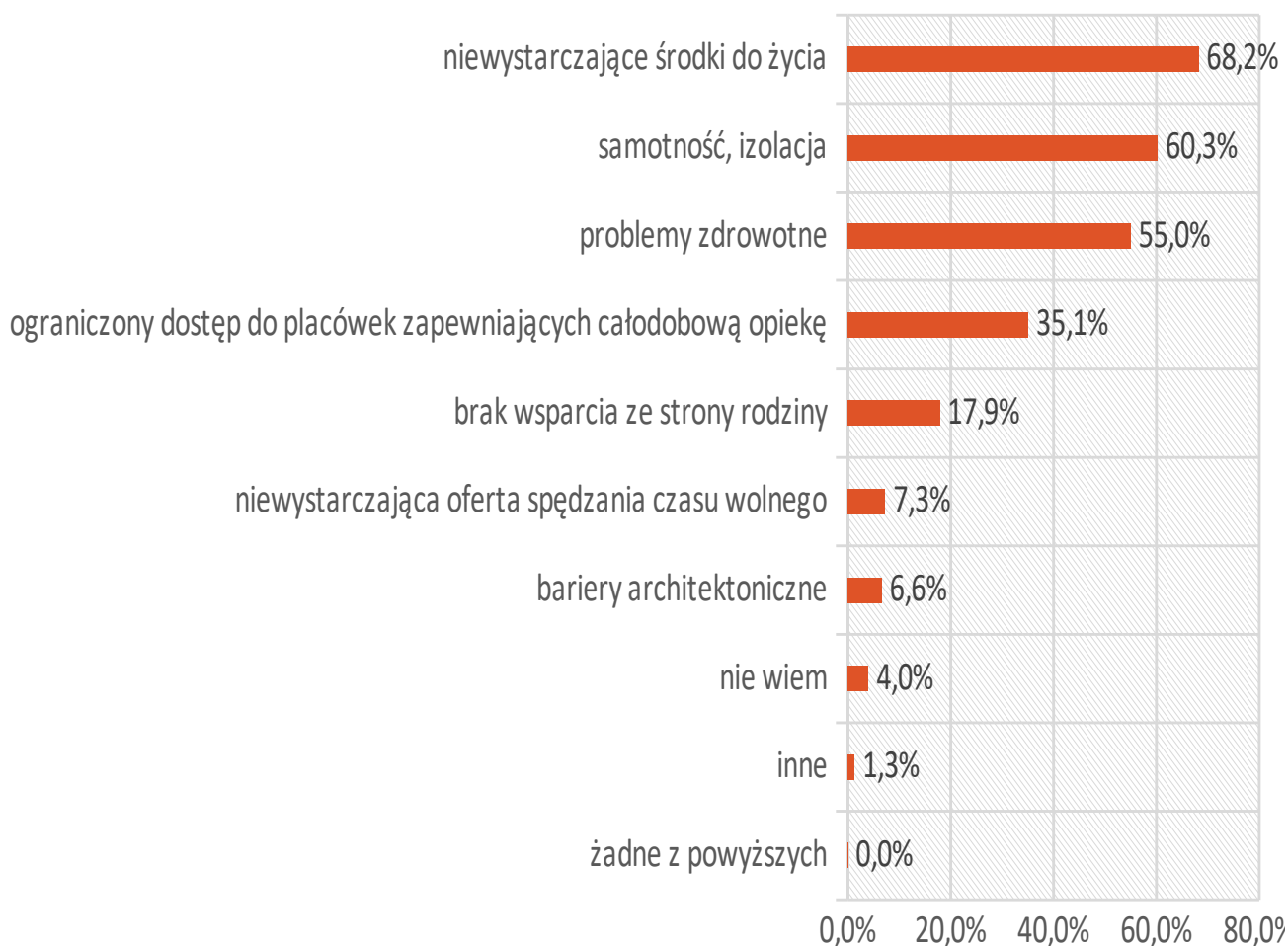
Wykres 23. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=151

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Zdaniem większości badanych mieszkańców, najważniejszym problemem osób starszych na terenie Miasta są niewystarczające środki do życia (68,2%), samotność, izolacja (60,3%) oraz problemy zdrowotne (55,0%), z kolei średnio co trzecia odpowiedź dotyczyła ograniczonego dostępu do placówek zapewniających całodobową opiekę (35,1%). W dalszej kolejności respondenci zaznaczali odpowiedzi: brak wsparcia ze strony rodziny (17,9%), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (7,3%) oraz bariery architektoniczne (6,6%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarował odsetek 4,0% ankietowanych, natomiast część osób udzieliła własnych odpowiedzi, takich jak: *egoizm i brak szacunku dla ludzi młodszych oraz zbyt wysokie koszty utrzymania w placówkach całodobowych i brak miejsc w tych placówkach* (1,3%).

Wykres 24. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Mieście? N=151

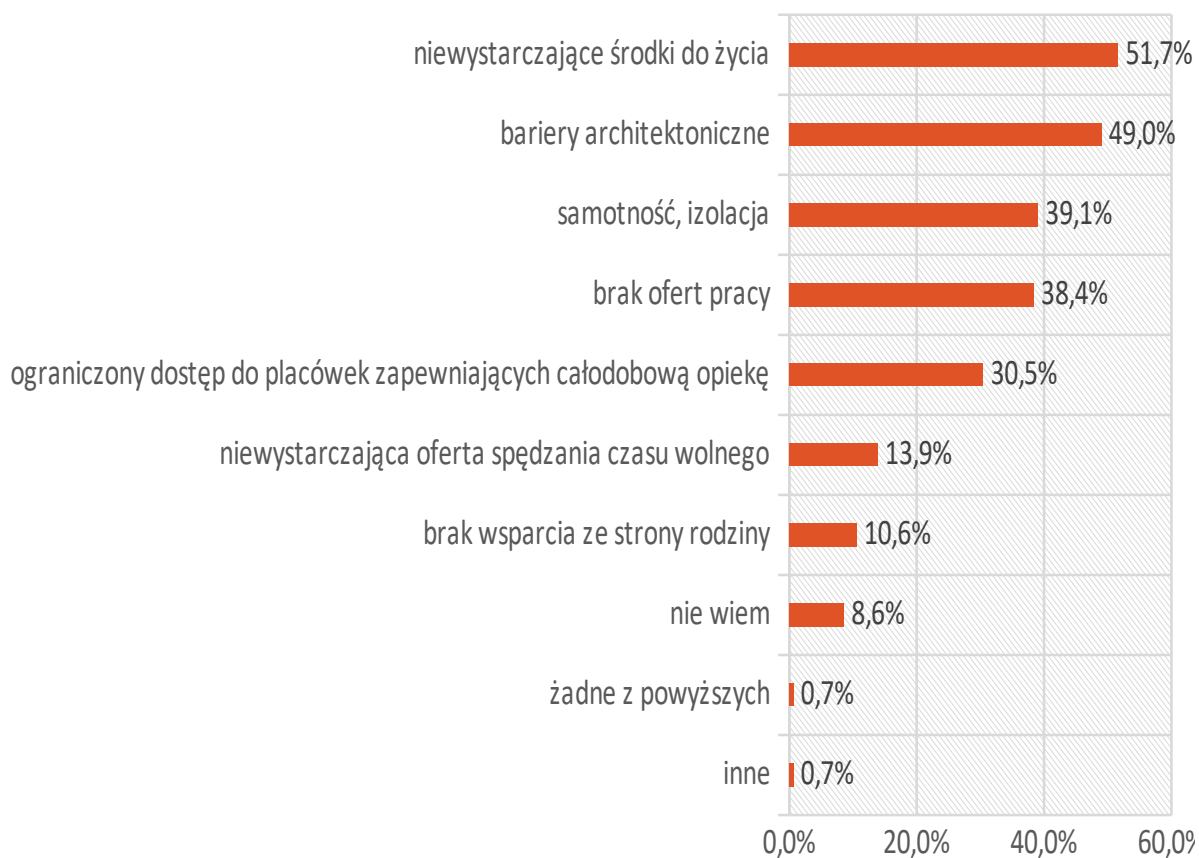

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Analogiczne pytanie zostało zadane badanym, w odniesieniu do ich opinii na temat największych problemów osób z niepełnosprawnościami, zamieszkujących obszar Miasta. Zdaniem większości badanych mieszkańców, najważniejszym problemem tej grupy na terenie Miasta są niewystarczające środki do życia (51,7%) oraz bariery architektoniczne (49,0%). Ponadto często wskazywano na samotność/izolację (39,1%) oraz brak ofert pracy (38,4%). Średnio co trzecia odpowiedź dotyczyła ograniczonego dostępu do placówek zapewniających całodobową opiekę (30,5%), natomiast w dalszej kolejności respondenci zaznaczali niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (13,9%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (10,6%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarował odsetek 8,6% ankietowanych, 0,7% badanych stwierdził, że żadna z odpowiedzi wskazanych w kafeterii nie jest odpowiednia, natomiast kolejne 0,7% respondentów udzieliło własnych odpowiedzi, takich jak: *brak dostępu do opieki domowej, gdy rodzina jest w pracy*.

Wykres 25. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Mieście? N=151

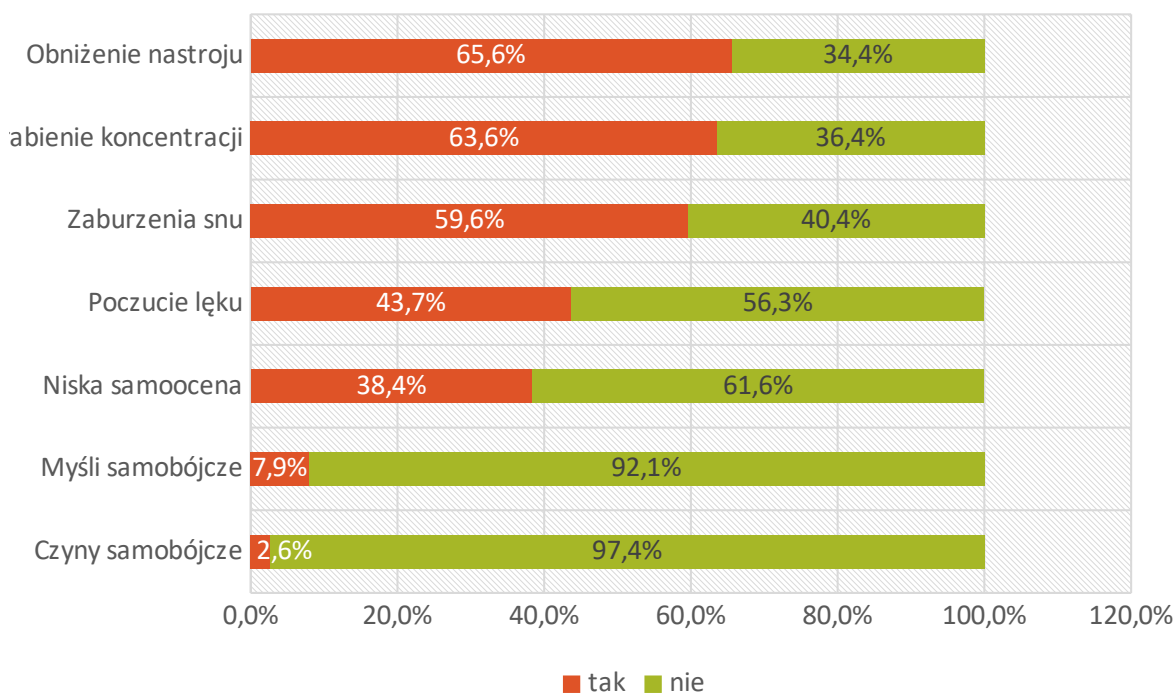
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdrowie psychiczne

W pytaniu z bloku tematycznego dotyczącego zdrowia psychicznego, badani mieli określić, czy w okresie ostatniego roku przed przestąpieniem do badania utrzymywały się u nich wymienione niżej stany, przynajmniej przez 2 tygodnie. Z poniżej tabeli wynika, że:

- 65,6% doświadczyło obniżenia nastroju;
- 63,6% miało osłabioną koncentrację;
- 59,6% doznało zaburzeń snu;
- 43,7% odczuwało lęk;
- 38,4% miało niską samoocenę;
- 7,9% doświadczało myśli samobójczych;
- 2,6% podejmowało się czynów samobójczych.

Wykres 26. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=151

Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów

Struktura badanej próby

W przeprowadzonym badaniu ankietowym wśród uczniów z miasta Jeleniej Góry udział wzięło 472 uczniów. Na podstawie otrzymanych danych można zauważyć równomierny udział chłopców i dziewczynek, którzy wypełnili po 236 ankiet.

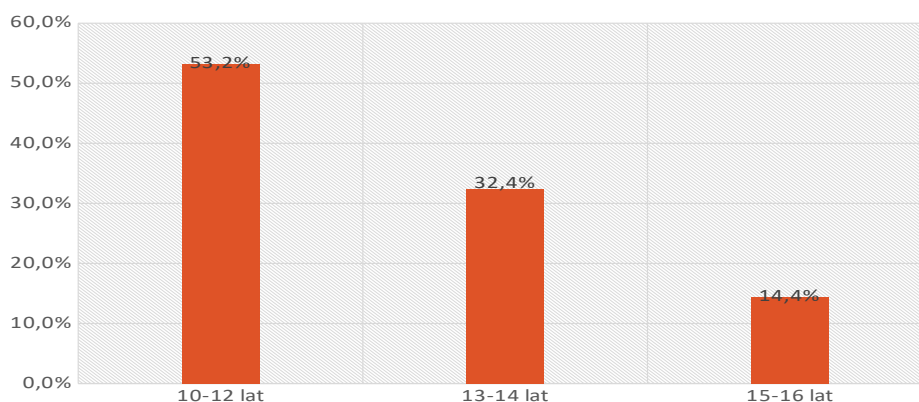
Rysunek 2. Płeć: N=472

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 10-12 lat (53,2%). Mniejszy odsetek respondentów zadeklarował wiek mieszczący się w przedziale 13-14 lat (32,4%), natomiast pozostali ankietowani to uczniowie w wieku 15-16 lat (14,4%).

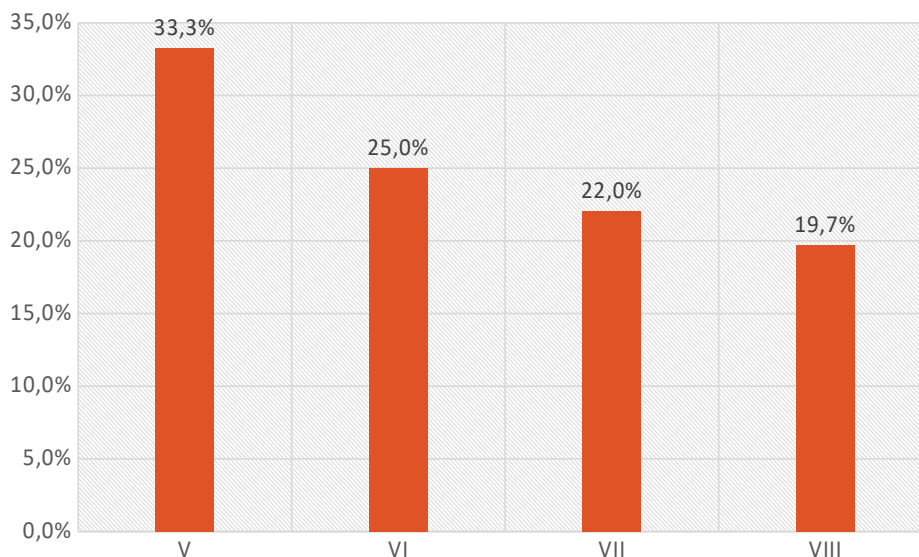
Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Wykres 27. Wiek: N=472

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Co trzeci ankietowany uczęszcza do V klasy (33,3%), z kolei co czwarty do klasy VI (25,0%). W badaniu wzięli również udział uczniowie klasy VII (22,0%), natomiast najmniej liczną grupę stanowili uczniowie VIII klas szkół podstawowych (19,7%).

Wykres 28. Klasa: N=472

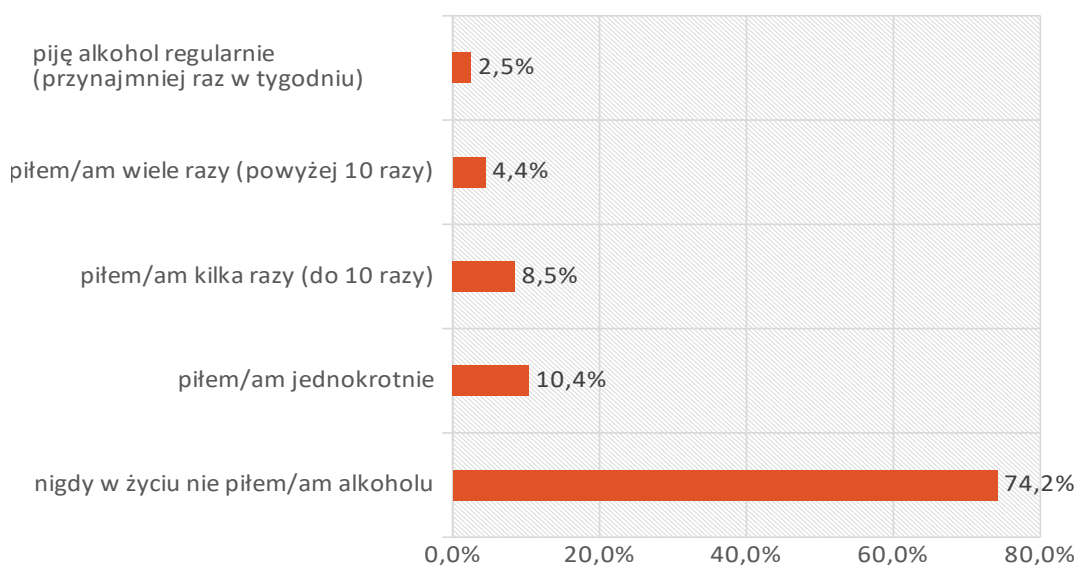
Problem alkoholowy

Jeden z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył spożywania alkoholu przez uczniów jeleniogórskich szkół. Pierwsze z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety dotyczących tego obszaru tematycznego, odnosiło się do częstotliwości spożywania alkoholu przez młodych mieszkańców Miasta. Zebrany materiał badawczy wskazuje, że kontakt

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

z alkoholem miał średnio co czwarty badany uczeń (25,8%), wśród których 10,4% spożyło go jednokrotnie, 8,5% piło alkohol kilka razy (do 10 razy), natomiast 4,4% respondentów zadeklarowało wielokrotne picie (powyżej 10 razy). 2,5% badanych odpowiedziało, że pije alkohol regularnie (przynajmniej raz w tygodniu).

Wykres 29. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=472

Kolejne pytanie zadane uczniom uczęszczającym do szkół znajdujących się na terenie Miasta miało na celu oszacowanie częstotliwości spożywania przez nich alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających niniejsze badanie ankietowe. Jak wynika z udzielonych przez młodych badanych odpowiedzi, kontakt z alkoholem miały w tym okresie 54 osoby będące po inicjacji alkoholowej, które w omawianym okresie spożyły tego typu napoje 1-2 razy (34 osoby, tj. 27,9%), 3-4 razy (7 osób, tj. 5,7%), 5-7 razy (5 osób, tj. 4,1%) oraz więcej niż 7 razy (8 osób, tj. 6,6%).

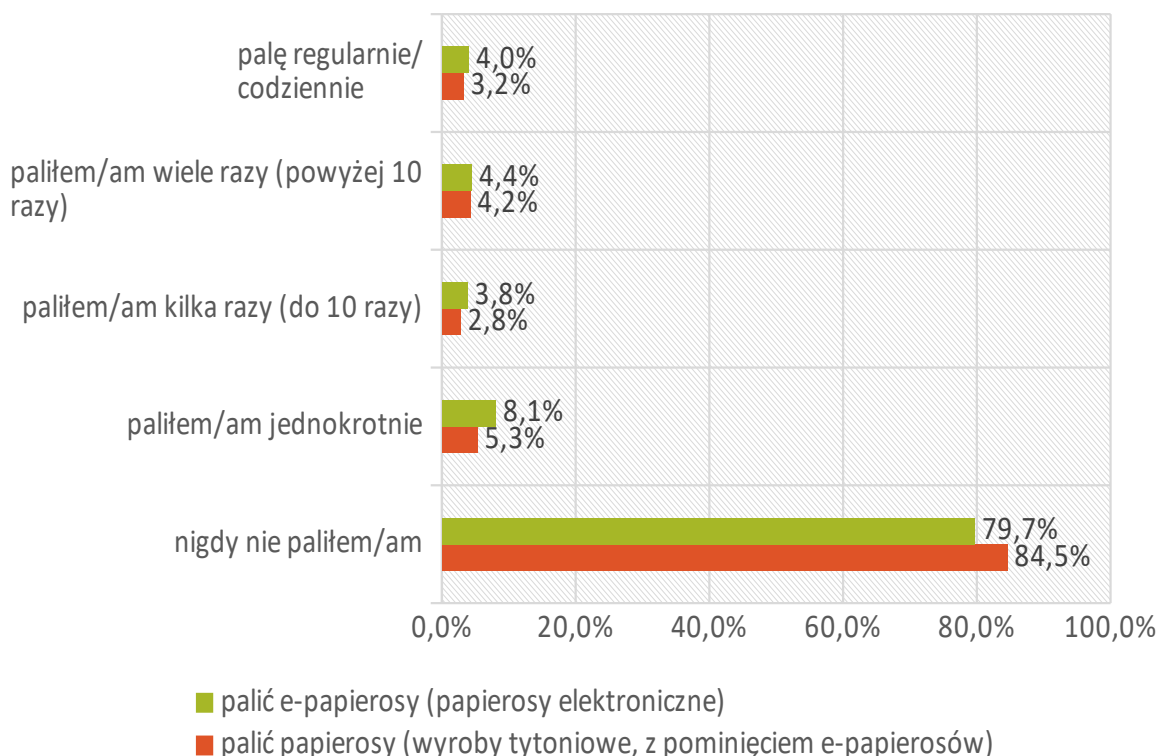
Tabela 9. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=122

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	55,7%	68
1 – 2 razy	27,9%	34
3 – 4 razy	5,7%	7
5 – 7 razy	4,1%	5
więcej niż 7 razy	6,6%	8

Problem nikotynowy

W badaniu przeprowadzonym wśród uczniów z terenu Miasta podjęto się także określenia skali i częstotliwości sięgania przez nich po wyroby nikotynowe. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że kontakt z tradycyjnymi wyrobami tytoniowymi (papierosami) miało 15,5% ankietowanych, wśród których 5,3% paliło je jednokrotnie, 2,8% sięgnęło po nie kilka razy (do 10 razy), a 4,2% - wiele razy (powyżej 10 razy), natomiast na regularne/codziennie palenie wskazało 3,2% respondentów. Kontakt z e-papierosami miał co piąty ankietowany (20,3%), wśród których 8,1% sięgało po nie jednokrotnie, 3,8% - kilka razy (do 10 razy), 4,4% - wiele razy (powyżej 10 razy), z kolei 4,0% badanych wskazało na ich regularne/codziennie palenie.

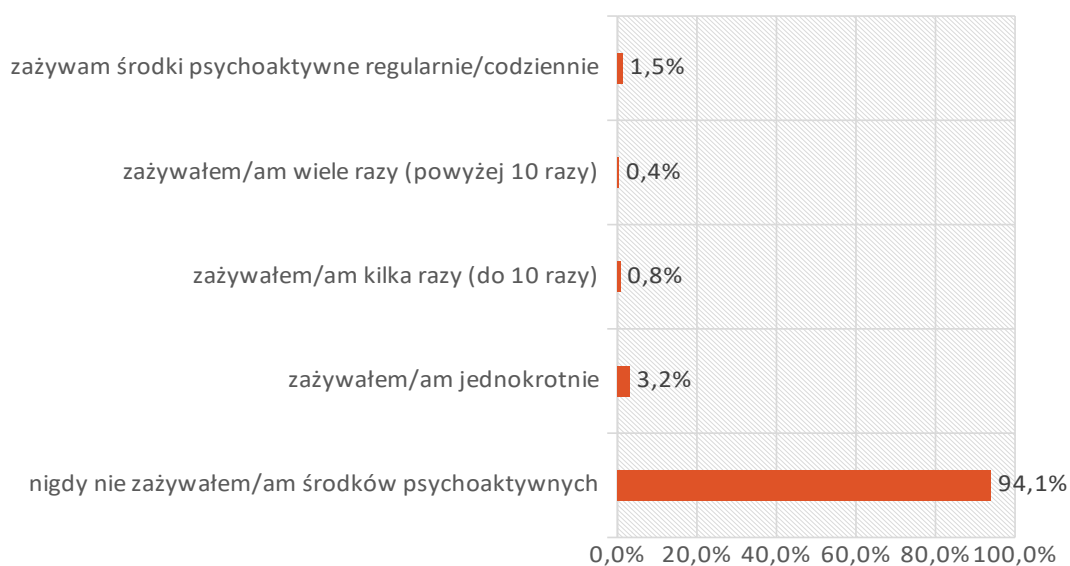
Wykres 30. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=472

Problem narkotykowy

Kolejny z analizowanych obszarów dotyczył powszechności zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych środków psychoaktywnych przez uczniów zamieszkujących Miasto. W celu określenia skali występowania tego problemu, młodych mieszkańców zapytano o to, ile razy w życiu zdarzyło im się sięgnąć po tego typu substancje. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 5,9% badanych miało styczność ze środkami psychoaktywnymi, z czego 3,2% – jednokrotnie. 0,8% respondentów przyznało, że zdarzyło się to kilka razy (do 10 razy), 0,4% – wiele razy (powyżej 10 razy), natomiast 1,5% ankietowanych sięga po tego rodzaju substancje regularnie/codziennie.

Wykres 31. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=472

Badanych, którzy sięgnęli kiedykolwiek wcześniej po substancje psychoaktywne zapytano o to, jak często zażywali narkotyki, dopalacze lub leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni. Spośród uczniów, którzy przyznali, że mieli kiedykolwiek styczność z substancjami psychoaktywnymi połowa zaprzeczyła, jakoby w ciągu ostatniego miesiąca miała styczność z tego typu substancjami (14 osób, tj. 50,0%). 7 osób sięgnęło po nie 1-2 razy (25,0%), pojedyncze osoby wskazały na 3-4 razy oraz 5-7 razy (po 3,6%), natomiast 5 ankietowanych w tym okresie miało z nimi kontakt więcej niż 7 razy (17,9%).

Tabela 10. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=28

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/ dopalaczy/ leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	50,0%	14
1 – 2 razy	25,0%	7
3 – 4 razy	3,6%	1
5 – 7 razy	3,6%	1
więcej niż 7 razy	17,9%	5

Zapytano także o to, po jakie konkretnie substancje sięgali badani. Najczęściej wskazywano na marihuanę (14 osób, tj. 53,8%) oraz leki w celu odurzenia (13 osób, tj. 50,0%). Średnio co trzeci ankietowany zadeklarował sięganie po mefedron (9 osób, tj. 34,6%) oraz amfetaminę (8 osób, tj. 30,8%), 6 osób wskazało na dopalacze (23,1%), natomiast 2 respondentów na inne, bliżej nieokreślone środki (7,7%). 2 osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 11. Jakie były to substancje? N=26

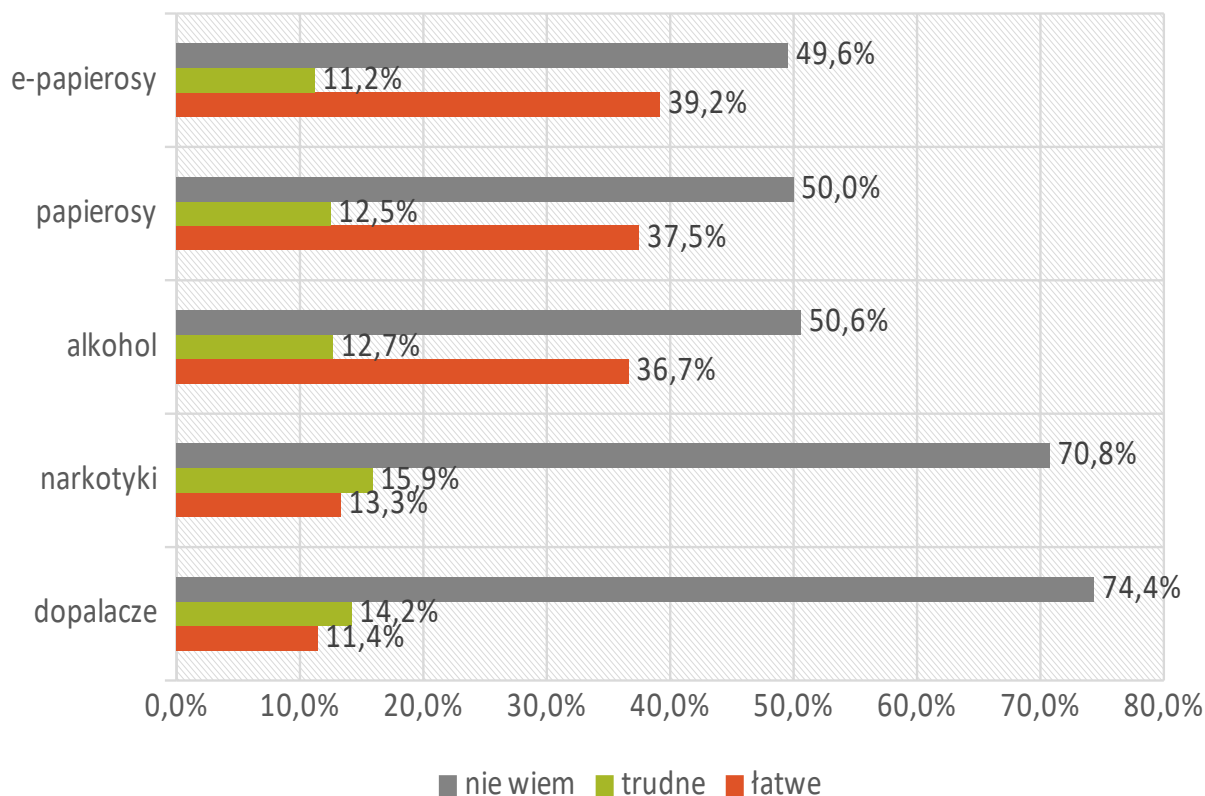
Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	53,8%	14
leki w celu odurzenia	50,0%	13
mefedron	34,6%	9
amfetamina	30,8%	8
dopalacze	23,1%	6
inne	7,7%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej części badania uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 39,2% młodych mieszkańców, a trudne dla 11,2%.
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 37,5% respondentów, a trudne dla 12,5%.
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 36,7% badanych, a trudny dla 12,7%.
- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 13,3% ankietowanych, a trudne dla 15,9%.
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 11,4% uczniów, a trudne dla 14,2%.

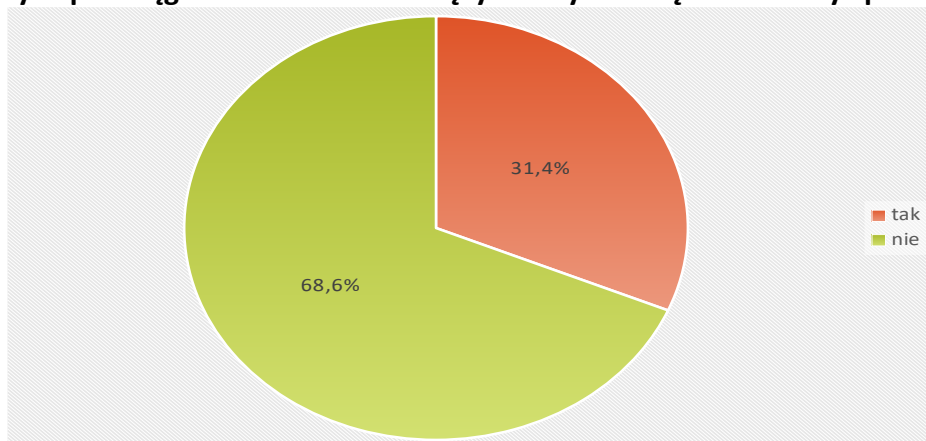
Wykres 32. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=472

Problem przemocy

W kolejnej części raportu z badania ankietowego oszacowana została skala problemu przemocy wśród uczniów zamieszkujących miasto Jelenia Góra. Analizie poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą oraz przemocą w Internecie, czyli cyberprzemocą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie wskazują, że blisko co trzeci młody mieszkaniec Miasta doświadczył przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (31,4%).

Wykres 33. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=472

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Podczas badania diagnozującego dany problem określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że najczęściej doświadczali oni przemocy ze strony uczniów z ich szkoły (80 osób, tj. 55,2%). W dalszej kolejności wskazywano na rodzeństwo oraz inne osoby (po 40 osób, tj. 27,6%), a także kolegów/koleżanki spoza szkoły (39 osób, tj. 26,9%). 20 ankietowanych przyznało również, że przemoc wobec nich stosowali rodzice (13,8%). 3 osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=145

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
uczniowie z mojej szkoły	55,2%	80
rodzeństwo	27,6%	40
inne osoby	27,6%	40
koledzy/koleżanki spoza szkoły	26,9%	39
rodzice	13,8%	20

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W celu zidentyfikowania charakteru doświadczanej przez uczniów przemocy zostali oni poproszeni o wskazanie formy zachowań przemocowych jakich doświadczali. Z odpowiedzi badanych wynika, że najpowszechniej stosowaną na terenie Miasta formą przemocy jest przemoc psychiczna, z którą w ciągu ostatniego roku spotkało się 96 uczniów (69,1%). Ankietowani doznali również przemocy fizycznej, na którą wskazały 62 osoby (44,6%). Niemniej wśród innych form przemocy, jakich doświadczali badani znalazła się przemoc seksualna, na którą wskazało 31 osób (22,3%), jak również zaniedbanie (9 osób, tj. 6,5%). 9 osób pominęło to pytanie.

Tabela 13. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=139

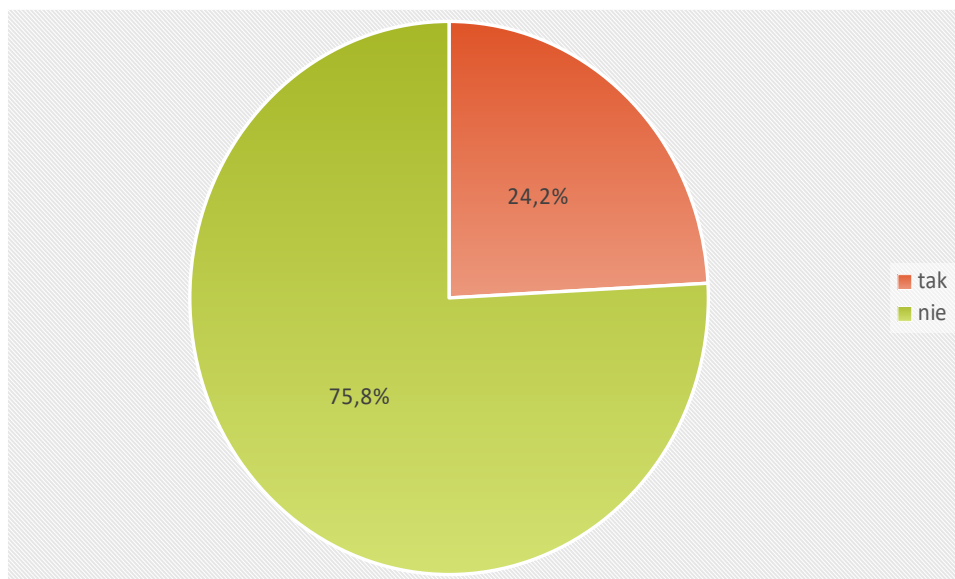
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	69,1%	96
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	44,6%	62
ktoś mnie dotykał w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, ktoś mówił o moim ciele w sposób który mnie zawstydział itp.	22,3%	31
nie miałem/am zapewnionej opieki kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	6,5%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

W następnej kolejności uczniowie zostali zapytani również o to, czy im samym zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy zastosować przemoc wobec innych osób. Do takiego zachowania przyznało się 24,2% ankietowanych.

Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=472

Badanych uczniów zapytano także o to, jakiego rodzaju przemoc stosowali. Najczęściej deklarowano stosowanie przemocy fizycznej (60 osób, tj. 56,6%). Przemoc psychiczną stosowało 58 osób (54,7%), natomiast 7 ankietowanych zadeklarowało stosowanie przemocy seksualnej (6,6%). 8 respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 14. Jakiego rodzaju przemoc stosowałeś/łaś? N=106

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/am dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	56,6%	60
przezywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	54,7%	58
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłem/am o czyimś ciele w sposób który go zawstydział itp.	6,6%	7

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Największa część ankietowanych przyznała się do przemocy skierowanej wobec uczniów z ich szkoły – wskazało na to 47,7% ankietowanych (52

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

osoby). Średnio co trzeci respondent zadeklarował, iż stosował przemoc wobec kolegów/koleżanek spoza szkoły oraz rodzeństwa (36 osób, tj. 33,0%), natomiast 13,8% badanych wybrało odpowiedź „inne osoby”, wskazując m.in. *znajomych* oraz *przyjaciółkę* (15 osób). 5 ankietowanych pominęło to pytanie.

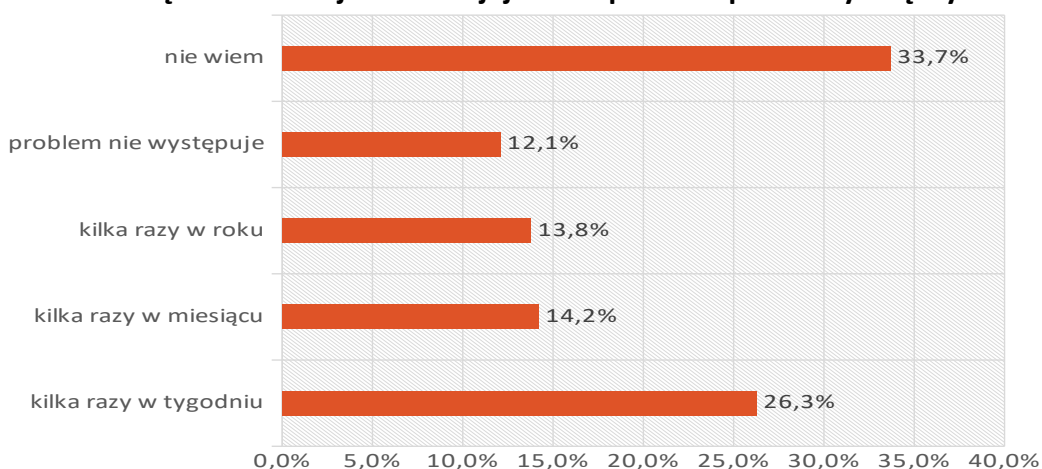
Tabela 15. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=109

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniów z mojej szkoły	47,7%	52
kolegów/koleżanek spoza szkoły	33,0%	36
rodzeństwa	33,0%	36
innych osób	13,8%	15

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o określenie, czy w ich szkole dochodzi do sytuacji przemocowych między uczniami oraz o określenie częstotliwości występowania tego problemu. Co trzeci respondent nie potrafił jednoznacznie odnieść się do badanej kwestii (33,7%), natomiast zdaniem średnio co piątego, takie zjawisko występuje kilka razy w tygodniu (26,3%). 14,2% badanych twierdzi, że przemoc w szkole ma miejsce kilka razy w miesiącu, 13,8% – kilka razy w roku, natomiast 12,1% jest zdania, że taki problem w ich szkole nie występuje.

Wykres 35. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=472

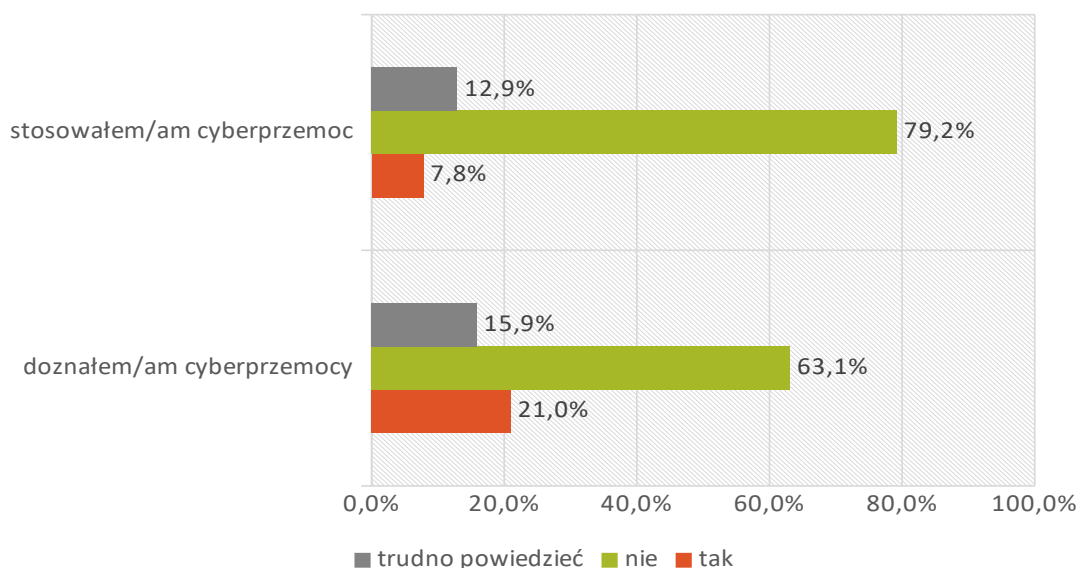

Ostatnie pytanie w zakresie problemu przemocy dotyczyło skali doznawania oraz stosowania cyberprzemocy w stosunku do innych użytkowników Internetu. Jak wynika

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

z odpowiedzi udzielonych przez młodych respondentów, tego problemu doświadczył odsetek 21,0% z nich, natomiast do stosowania przemocy w Internecie przyznało się 7,8% ankietowanych. Część respondentów miała również problem z określeniem, czy kiedykolwiek miała styczność z tym zjawiskiem, gdyż na odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało 15,9% badanych w przypadku doświadczania cyberprzemocy i 12,9% w przypadku stosowania jej.

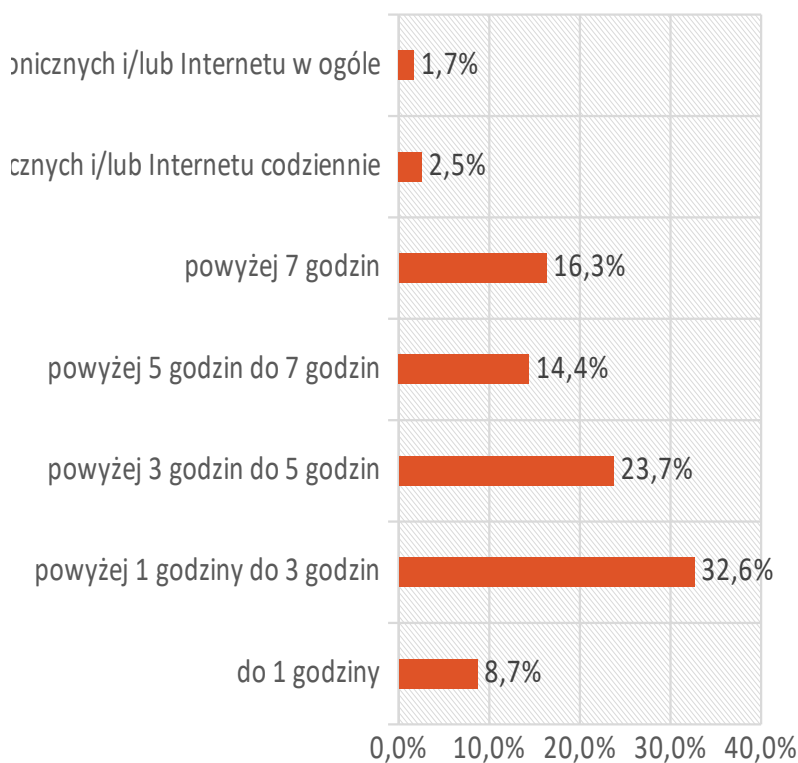
Wykres 36. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=472

Korzystanie z urządzeń elektronicznych

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie jak dużo czasu uczniowie poświęcają na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Jak wynika z odpowiedzi młodych mieszkańców Miasta, znaczna część z nich poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu duże ilości czasu w ciągu dnia, gdyż 23,7% odpowiedzi padło na przedział od 3 do 5 godzin, 14,4% – powyżej 5 godzin do 7 godzin, natomiast 16,3% – powyżej 7 godzin. Średnio co trzeci ankietowany przyznał, że korzysta z tego typu urządzeń powyżej 1 godziny do 3 godzin (32,6%), a 8,7% – do 1 godziny. Zaledwie 2,5% ankietowanych deklaruje, że nie robi tego codziennie, a 1,7% nie korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu w ogóle.

Wykres 37. Czy korzystasz z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=472

W dalszej kolejności badanych zapytano o to, czy kiedykolwiek zdarzyło im się skłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Taka sytuacja zdarzyła się 39,6% badanych, z czego 29 osób zadeklarowało, że ma to miejsce bardzo często (6,3%), 19 – często (4,1%), 91 osób – czasami (19,7%), natomiast 44 osobom zdarzyło się to jednokrotnie (9,5%). 279 ankietowanych zadeklarowało, że nigdy nie kłamało we wskazanej sprawie (60,4%). 2 osoby nie odpowiedziały na to pytanie.

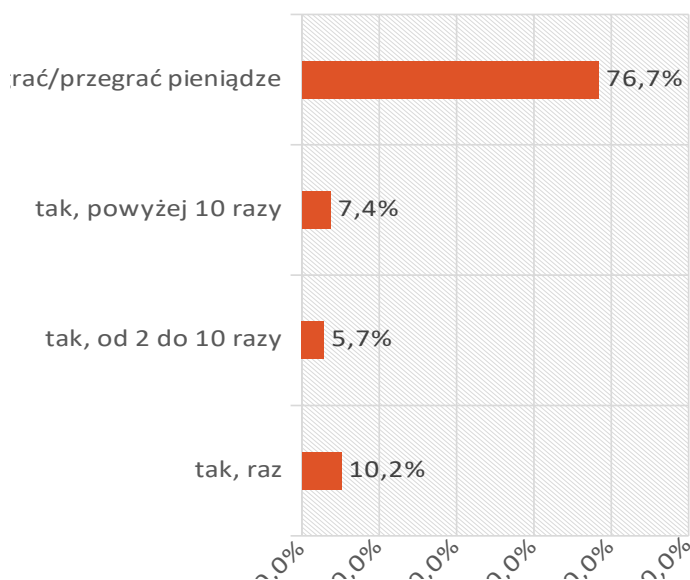
Tabela 16. Czy zdarza Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na urządzeniach elektronicznych i/lub Internetu? N=462

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	6,3%	29
tak, często	4,1%	19
tak, czasami	19,7%	91
tak, jednokrotnie	9,5%	44
nie	60,4%	279

Uczestnictwo w grach hazardowych

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się uprawiać hazard w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego 23,3% badanych. Wśród tych osób 10,2% grało w nie 1 raz, odpowiedzi „od 2 do 10 razy” udzieliło 5,7% badanych, a „powyżej 10 razy” – 7,4%.

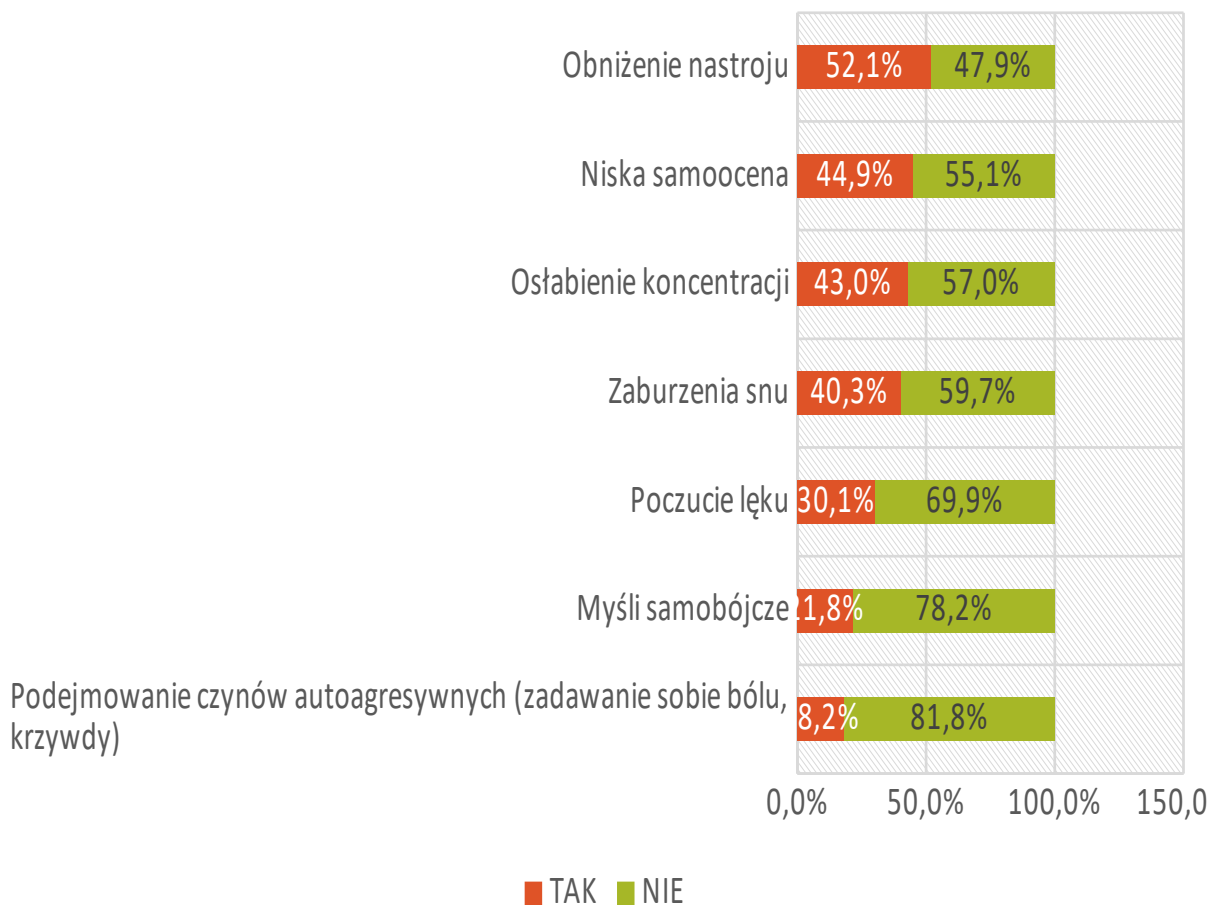
Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=472

Zdrowie psychiczne

Młodzi mieszkańcy Miasta zostali również poproszeni o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia psychicznego. Pytanie miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, które utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, co drugi respondent w tym okresie doznał obniżonego nastroju (52,1%), 44,9% ankietowanych wskazało na odczuwanie niskiej samooceny, 43,0% w tym czasie miało osłabioną koncentrację, a 40,3% – zaburzenia snu. Ponadto średnio co trzeci uczeń odczuwał lęk (30,1%). Niepokojący jest fakt, że co piąty uczeń posiadał myśli samobójcze (21,8%) oraz podejmował czyny autoagresywne (18,2%).

Wykres 39. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=472

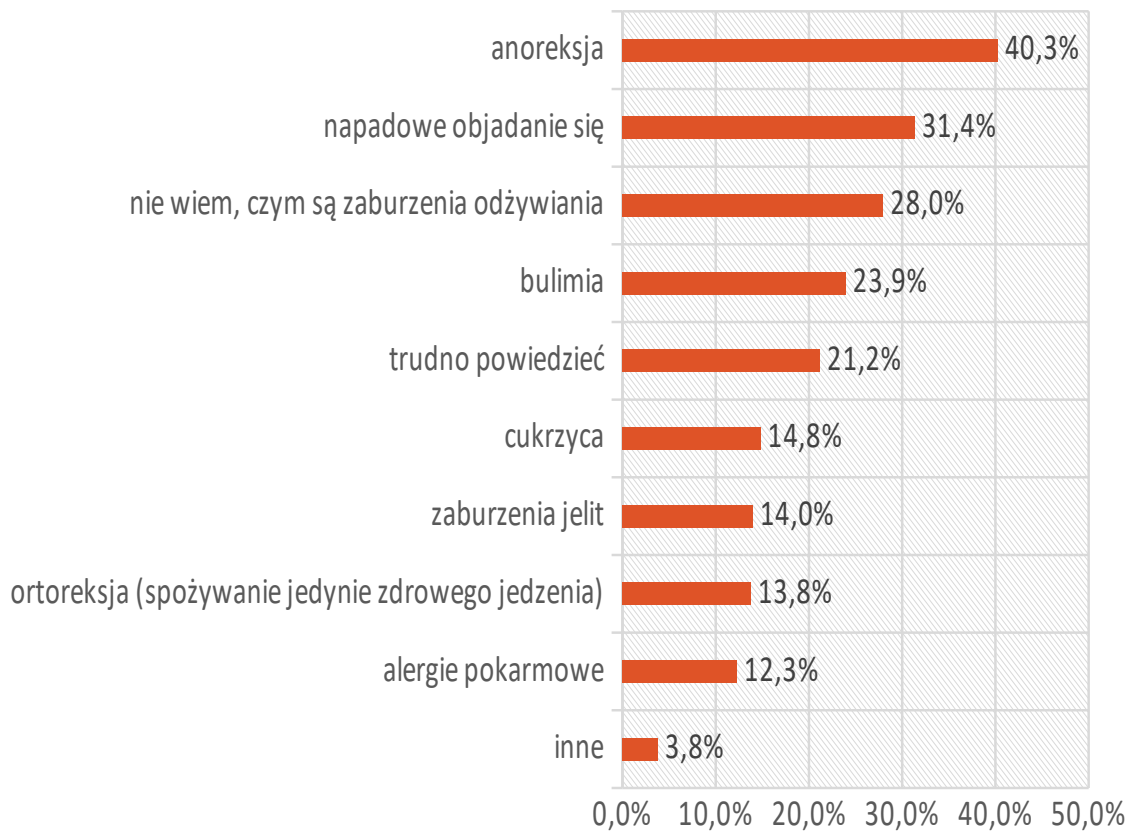

Zaburzenia odżywiania

Ostatnie pytanie kwestionariusza odnosiło się do zweryfikowania wiedzy na temat zaburzeń odżywiania. Uczniowie mieli wskazać, które odpowiedzi z kafeterii zaliczamy do zaburzeń odżywiania. Najwięcej, bo 40,3% respondentów wskazało na anoreksję, natomiast średnio co trzeci respondent wyróżnił napadowe objadanie się (31,4%). Co czwarty uczeń wskazał na bulimię (23,9%), a 13,9% – ortoreksję (spożywanie jedynie zdrowego jedzenia). Z odpowiedzi wynika, iż błędną wiedzę w tym zakresie ma 194 uczniów, w opinii których do zaburzeń odżywiania zalicza się cukrzycę (14,8%), zaburzenia jelit (14,0%) oraz alergie pokarmowe (12,3%). 28,0% respondentów zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie, średnio co piątemu ankietowanemu trudno było odpowiedzieć na to pytanie (21,2%), z kolei na inne odpowiedzi wskazało 3,8% uczniów, wymieniając m.in. *niejedzenie dla poprawienia wyglądu*.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030

Wykres 40. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=472

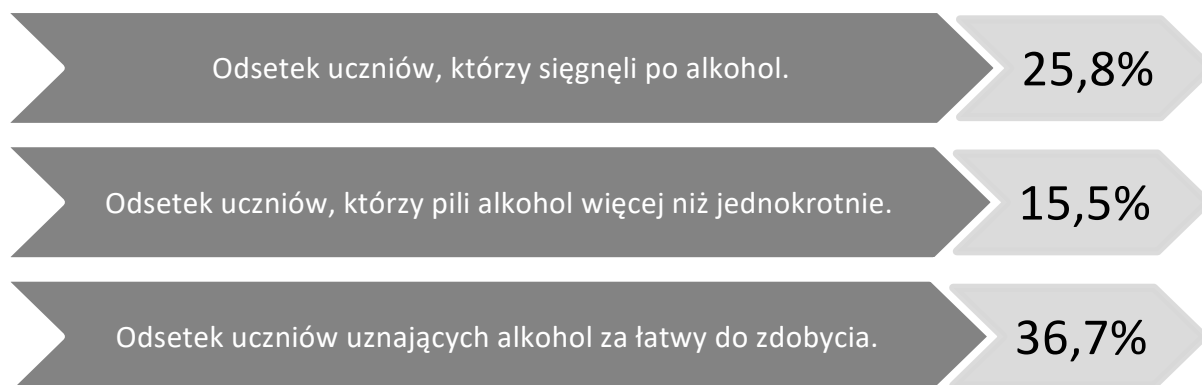
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

SYNTEZA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

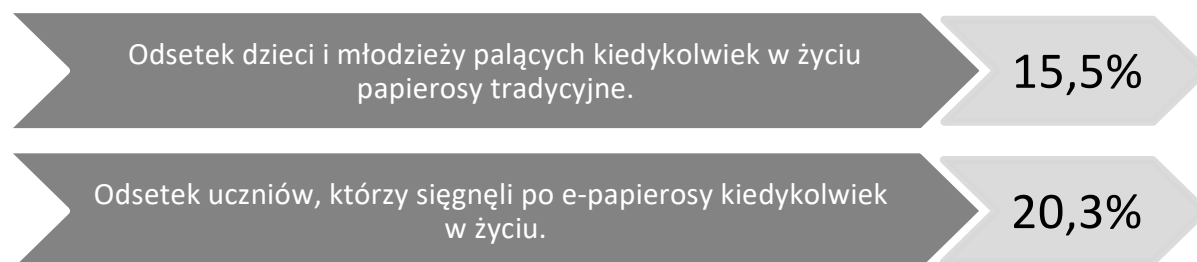
Niniejszy rozdział przedstawia syntezę wyników badań społecznych przeprowadzonych w 2023 roku na terenie miasta Jelenia Góra, mających na celu identyfikację występujących wśród mieszkańców problemów społecznych. Badanie obejmowało przede wszystkim kwestie problemu przemocy, uzależnień behawioralnych, a także stosowania substancji psychoaktywnych ⁴.

UCZNIOWIE

Problem alkoholowy

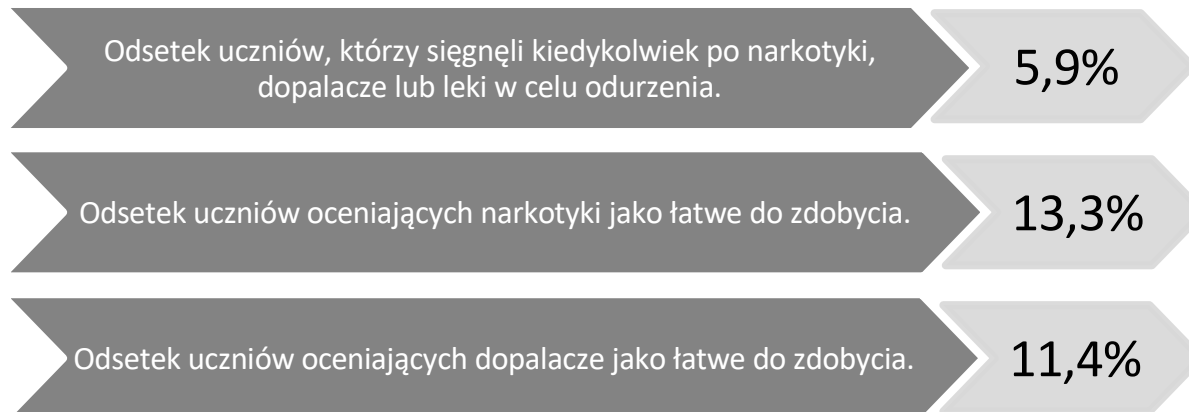

Problem nikotynowy

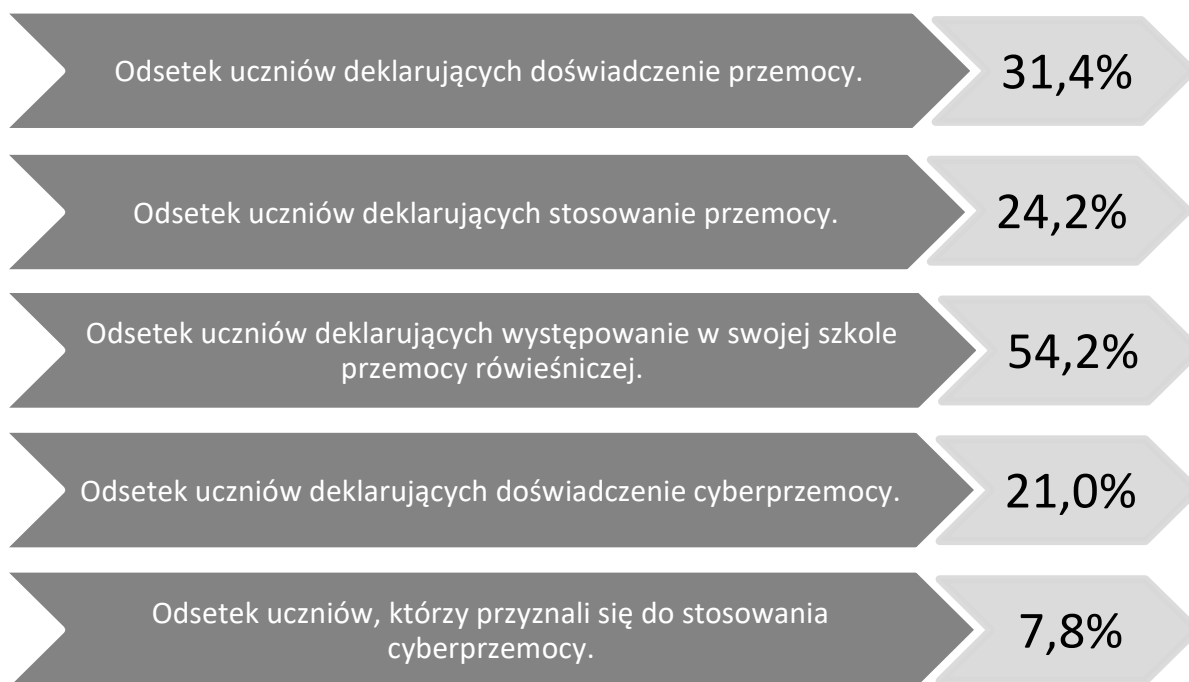

⁴ Wartości procentowe odnoszą się do całej próby badawczej uczniów i mieszkańców.

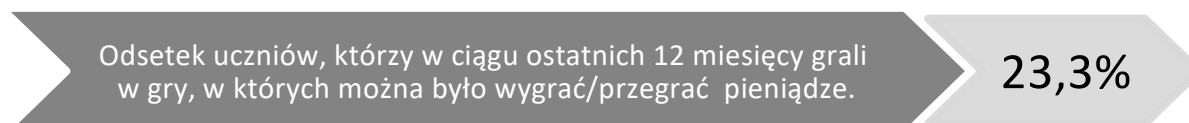
Problem narkotykowy

Problem przemocy

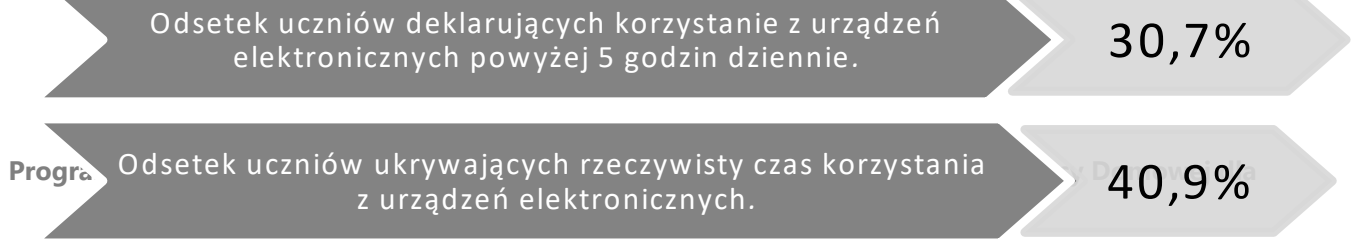

Uczestnictwo w grach hazardowych

Korzystanie z urządzeń elektronicznych

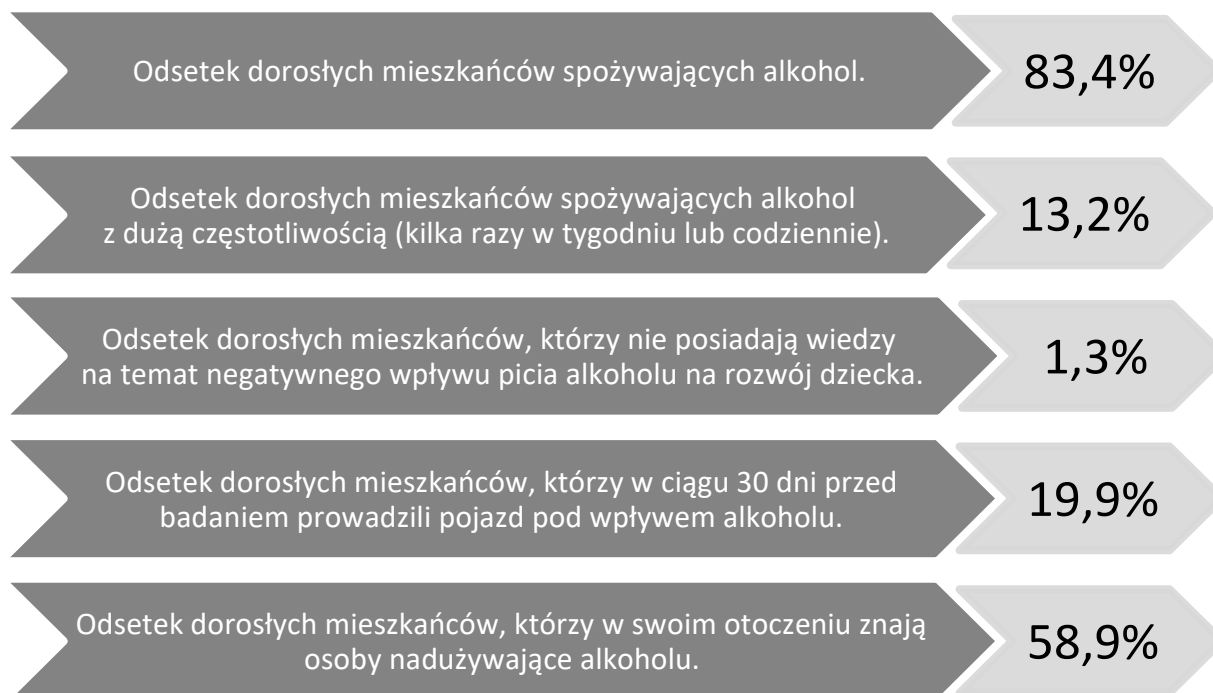
Zdrowie psychiczne i zaburzenia odżywiania

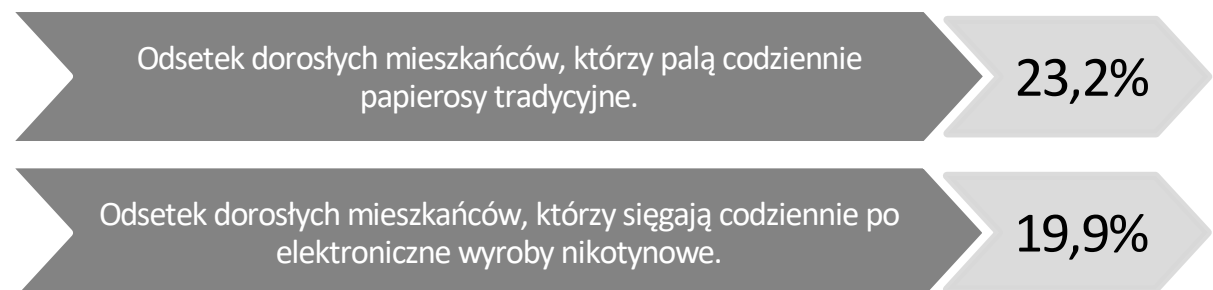
DOROŚLI MIESZKAŃCY

Problem alkoholowy

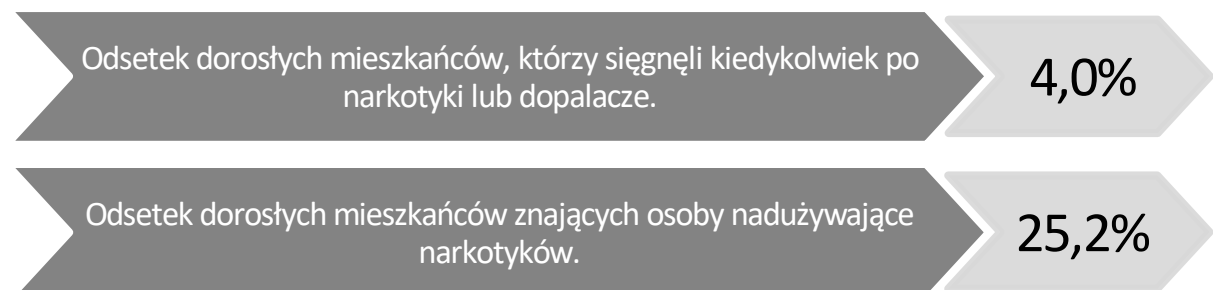
**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030**

Problem nikotynowy

Problem narkotykowy

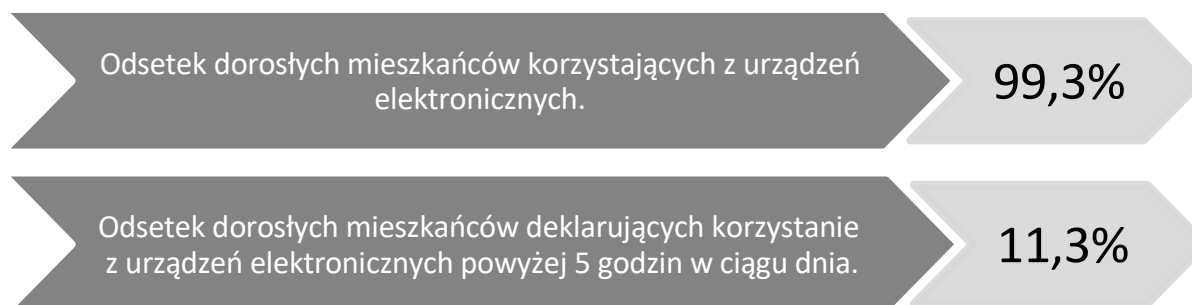

Problem przemocy

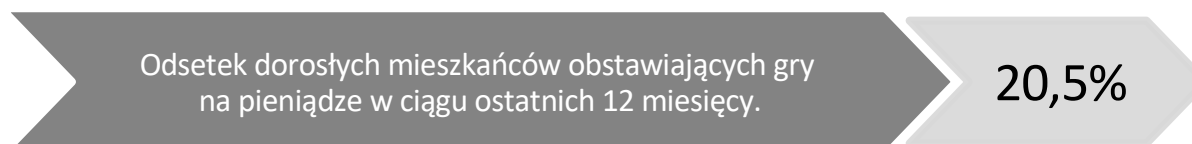
**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla
Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030**

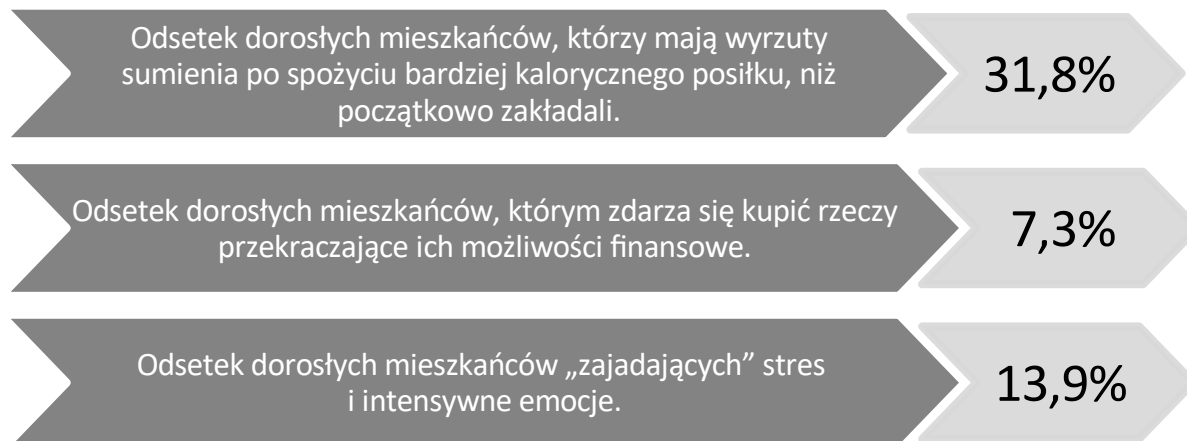
Korzystanie z urządzeń elektronicznych

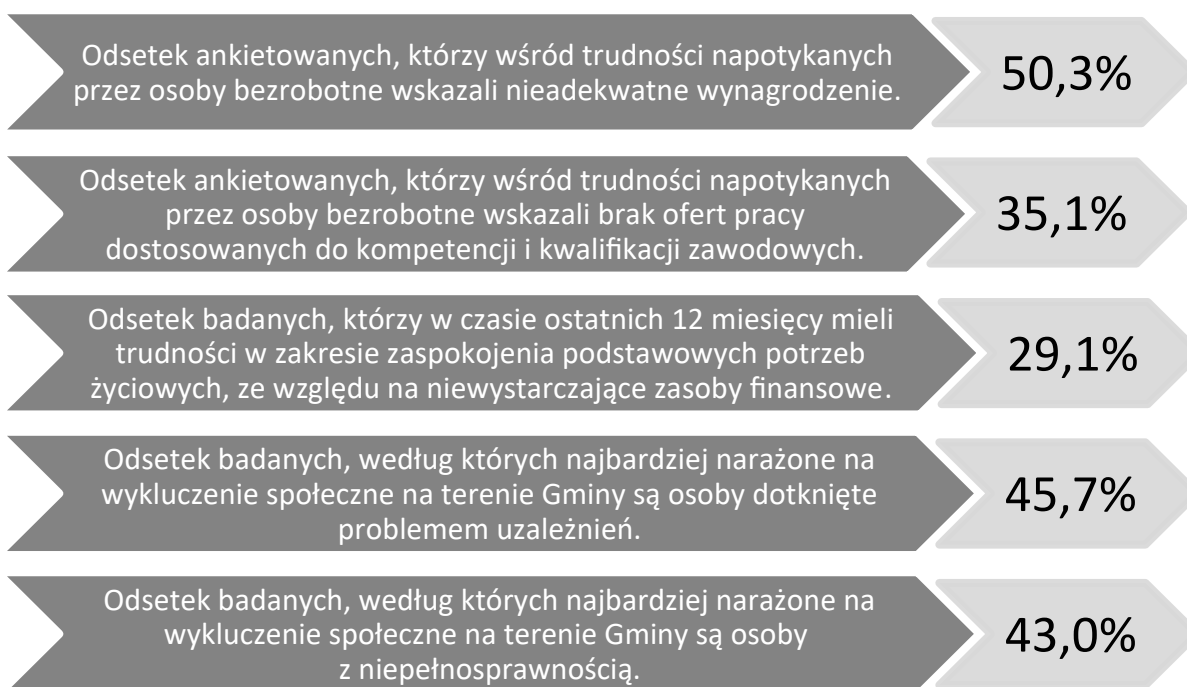
Hazard

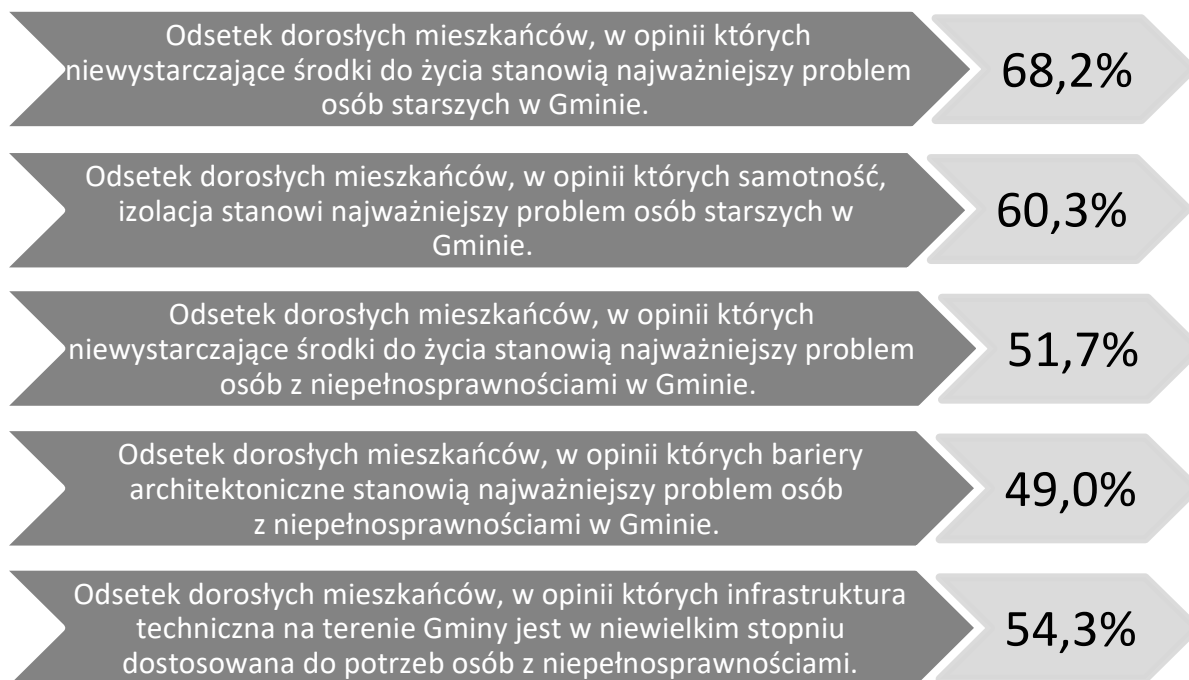
Pozostałe uzależnienia behawioralne

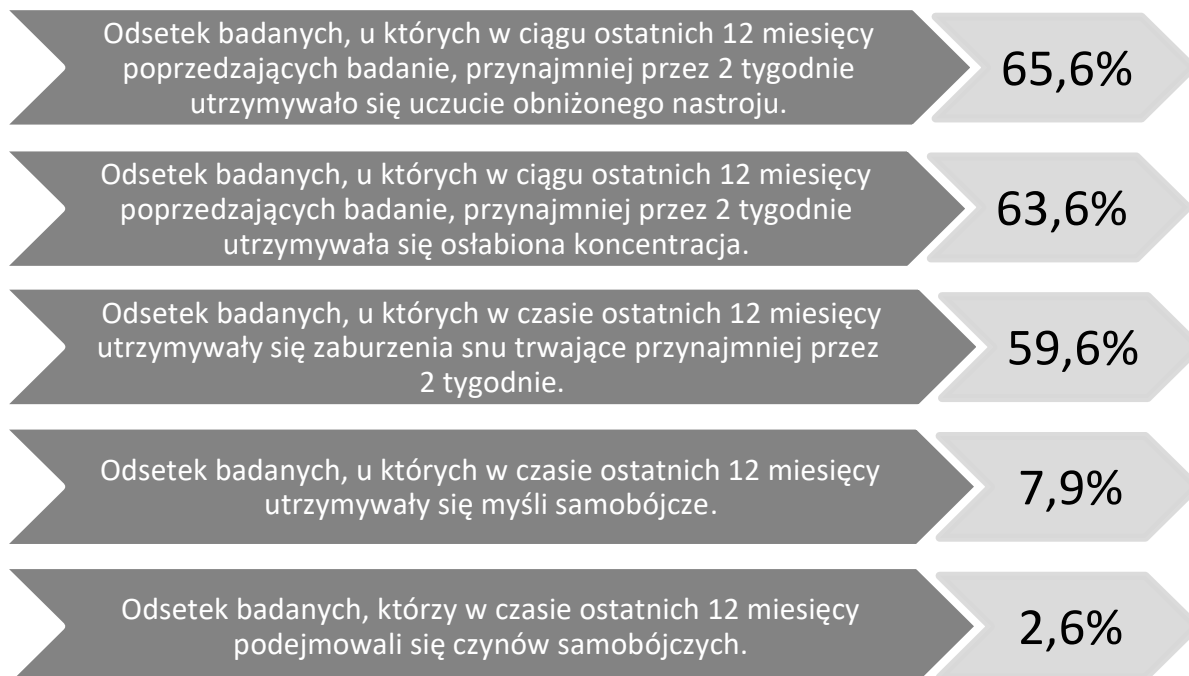
Rynek pracy, ubóstwo i wykluczenie społeczne

Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Zdrowie psychiczne

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Jelenia Góra poprzez zwiększenie skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych oraz wspieranie lokalnego systemu pomocy.

Cel ten będzie realizowany w następujących obszarach:

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**

1. Prowadzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców Miasta dotyczących problemu przemocy domowej.			
lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Realizacja działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom.	Liczba zainicjowanych działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych.	ZI, UM, MOPS, MKRPA, KMP, SM, NGO, placówki oświatowe.
2.	Upowszechnianie informacji na temat miejsc/osób udzielających pomocy i wsparcia w przypadku doświadczenia lub stosowania przemocy.	Liczba działań podjętych w celu rozpowszechnienia informacji.	ZI, UM, KMP, SM, MKRPA, MOPS, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
3.	Organizowanie, prowadzenie i udział w kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba zrealizowanych kampanii na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	ZI, UM, KMP, SM, MKRPA, MOPS, NGO, placówki kulturowe, placówki oświatowe.
4.	Edukacja mieszkańców w zakresie skutecznych sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach i rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba podjętych działań edukacyjnych.	ZI, UM, MKRPA, MOPS, NGO, KMP, SM, placówki kulturowe, placówki oświatowe.
5.	Budowanie świadomości mieszkańców na temat przemocy domowej oraz związanych z nią innych problemów, poprzez	Liczba zakupionych materiałów edukacyjnych.	ZI, UM, KMP, SM, MKRPA, MOPS, NGO, placówki oświatowe.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

	dystrybucję materiałów edukacyjno-profilaktycznych, organizację pogadarek oraz zamieszczanie informacji w mediach lokalnych, organizacjach kościelnych itp.	Liczba informacji zamieszczonych w mediach lokalnych o tematyce przeciwdziałania przemocy domowej.	
6.	Edukacja dzieci i młodzieży na temat rodzajów i form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy.	Liczba zrealizowanych programów/ warsztatów.	UM, KMP, SM, MKRPA, NGO, placówki kulturowe, placówki oświatowe.
7.	Realizowanie akcji profilaktycznych mających na celu podnoszenie wrażliwości i skali reakcji społecznej na kwestie przemocy domowej.	Liczba zorganizowanych akcji profilaktycznych.	ZI, UM, KMP, SM, MKRPA, MOPS, NGO, placówki kulturowe, placówki oświatowe.
8.	Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Liczba dostępnych miejsc spędzania czasu wolnego.	UM, NGO, placówki kulturowe, placówki oświatowe.
9.	Wdrażanie programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodziców w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych.	Liczba zrealizowanych programów.	UM, NGO, placówki oświatowe.
10.	Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy na terenie Miasta poprzez systematyczne przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców	Liczba osób objętych badaniem w ramach diagnozy problemu przemocy.	MOPS, UM, placówki oświatowe.

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**

i uczniów szkół.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

2. Zapewnienie specjalistycznej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym problemem przemocy domowej.			
lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba osób, które skorzystały ze schronienia.	ZI, MOPS, UM.
2.	Zapewnienie osobom doznającym przemocy dostępu do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej oraz pomocy medycznej.	Liczba porad udzielonych osobom doznającym przemocy.	ZI, MKRPA, MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
		Liczba osób, które skorzystały z pomocy w formie bezpłatnego poradnictwa.	
3.	Świadczenie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą domową.	Liczba rodzin otrzymujących pomoc finansową i rzeczową z powodu problemu przemocy.	MOPS.
4.	Udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba rozpoczętych/zakończonych procedur.	ZI, MKRPA, MOPS, KMP, SM, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
		Liczba rodzin objętych procedurą.	
5.	Wsparcie socjalne rodzin, w których występuje problem przemocy domowej.	Liczba rodzin, które objęto pracą socjalną.	MOPS.
6.	Objęcie rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze wsparciem asystenta rodziny.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	MOPS.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

7.	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom doznającym przemocy domowej poprzez umieszczanie ich w pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków na ich pobyt.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, z powodu przemocy domowej.	MOPS
----	--	---	------

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**

**3. Organizowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych skierowanych do osób stosujących
przemoc domową.**

lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	Liczba osób skierowanych do uczestnictwa w Programie.	ZI.
2.	Motywowanie do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.	Liczba osób, które podjęły udział w Programie.	ZI, MKRPA, MOPS
3.	Izolowanie osób stosujących przemoc domową poprzez uniemożliwienie im korzystania ze wspólnie zajmowanego z członkami rodziny mieszkania oraz zakaz zbliżania się do jego otoczenia i miejsc, w których osoba zwykle lub regularnie przebywa.	Liczba interwencji związanych z naruszeniem zakazu zbliżania, kontaktowania się lub wstępu, przez osobę stosującą przemoc domową.	KMP, ZI.
4.	Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc, które nie podjęły się uczestnictwa w obowiązkowym programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym.	Liczba złożonych zawiadomień o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia.	ZI, KMP.

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**

**4. Rozwój umiejętności zawodowych pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się
zwalczaniem przemocy domowej.**

lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Przeprowadzanie szkoleń/ seminariów/konferencji dla pracowników instytucji i organizacji o tematyce udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba zorganizowanych szkoleń/seminariów/ konferencji.	ZI, MKRPA, MOPS, UM, KMP, SM, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe.
2.	Uczestnictwo nowo powołanych członków ZI w obowiązkowym szkoleniu.	Liczba członków ZI uczestniczących w szkoleniu.	ZI.
3.	Uczestnictwo członków grup diagnostyczno-pomocowych w szkoleniach, w szczególności w zakresie pracy z osobą doznającą przemocy domowej oraz osobą stosującą przemoc domową.	Liczba członków grup diagnostyczno- pomocowych, uczestniczących w szkoleniach.	ZI.
		Liczba przeprowadzonych szkoleń.	

ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- mieszkańców miasta Jelenia Góra, w tym osób zagrożonych wystąpieniem problemu przemocy domowej,
- osób doznających przemocy domowej,
- osób stosujących przemoc domową,
- świadków przemocy domowej,
- instytucji oraz osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030 zakłada:

- zmianę biernych postaw społeczności lokalnej względem zjawiska przemocy domowej,
- podniesienie jakości funkcjonowania rodzin, w tym promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- poszerzanie dostępności i skuteczności pomocy dla osób doznających przemocy,
- wzmocnienie efektywności działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc domową,
- wzrost liczby działań dotyczących profesjonalnej pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania realizowane w ramach **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030** finansowane będą z budżetu Miasta, w tym budżetu MOPS i MKRPA oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu Programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej powinny opierać się na:

- ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
- ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
- opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną z niżej wymienionych technik badawczych, tj.:

- a) analizę dokumentów,
- b) badanie ankietowe adresatów Programu,
- c) badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

Proces wdrażania założonych w niniejszym Programie działań i celów oraz informacja o aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego w danym roku, będą przedmiotem corocznych sprawozdań przedkładanych Prezydentowi Miasta przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze. Za koordynowanie realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030 odpowiedzialny jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2024-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w kolejnej tabeli.

Tabela 17. Harmonogram wdrażania Programu.

etap	wyszczególnienie	termin realizacji
etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską Jeleniej Góry o przyjęciu do realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030”.	I kwartał 2024 r.
etap II	Koordinacja realizacji zadań objętych Programem.	I kwartał 2024 r. – IV kwartał 2030 r.
etap III	Monitoring.	corocznie w okresie od 2024 r. do 2030 r.
etap IV	Ewaluacja Programu.	I kwartał 2031 r.

Źródło: Opracowanie własne.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Zjawisko przemocy domowej jest problemem dotykającym rodziny na całym świecie. Zdiagnozowanie jego skali jest szczególnie trudne za sprawą czynników takich jak m.in. wstyd, ukrywanie aktów przemocy domowej przez rodziny oraz ich najbliższe środowisko, a także lęk osób doświadczających przemocy przed ich oprawcami. Tworzenie programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej ma na celu udzielanie kompleksowej pomocy osobom uwikłanym w problem przemocy domowej, przez co rozumie się osoby doświadczające przemocy, stosujące ją oraz jej świadków. Realizacja zadań w tym zakresie nie byłaby możliwa, gdyby nie zintegrowane działania wszystkich instytucji i specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy domowej. Innym czynnikiem mającym znaczący wpływ na ograniczanie skali zjawiska przemocy jest świadomość społeczna. W związku z tym edukacja społeczności z terenu miasta Jeleniej Góry stanowi szansę na zmniejszenie tolerancji dla przemocy. Należy również pamiętać, aby podejmowane działania interwencyjne wobec osób doświadczających, jak i stosujących przemoc nie ograniczały się wyłącznie do rozmowy z psychologiem, ale pociągały za sobą szereg działań długofalowych, takich jak trwałe zmiany w postępowaniu osób stosujących przemoc domową, prawidłowe funkcjonowanie społeczne oraz emocjonalne osób doznających przemocy domowej itp.

Cele i zadania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030, realizowane w porozumieniu podmiotów funkcjonujących na terenie Miasta z najwyższą rzetelnością, powinny pociągać za sobą pozytywne skutki, w postaci rozwiniętego i efektywnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Spis rysunków

Rysunek 1. Płeć: N=151.....	20
Rysunek 2. Płeć: N=472.....	42

Spis tabel

Tabela 1. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wraz z obszarami ich działania.....	13
Tabela 2. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022.....	17
Tabela 3. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=126.....	22
Tabela 4. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=126.....	23
Tabela 5. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=18....	27
Tabela 6. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=17.....	27
Tabela 7. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=150.....	30
Tabela 8. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=31.....	31
Tabela 9. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=122.....	44
Tabela 10. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=28.....	47
Tabela 11. Jakie były to substancje? N=26.....	47
Tabela 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=145.....	49
Tabela 13. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=139.....	49
Tabela 14. Jakiego rodzaju przemoc stosowałeś/łaś? N=106.....	50
Tabela 15. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=109.....	51
Tabela 16. Czy zdarza Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na urządzeniach elektronicznych i/lub Internetu? N=462.....	53
Tabela 17. Harmonogram wdrażania Programu.....	74

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w mieście Jelenia Góra w latach 2020-2022 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	16
Wykres 2. Liczba wypełnionych formularzy "Niebieskie Karty" w latach 2020-2022.....	18
Wykres 3. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2020-2022.....	19
Wykres 4. Wiek: N=151.....	21
Wykres 5. Wykształcenie: N=151.....	21
Wykres 6. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=151.....	22
Wykres 7. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=151.....	23
Wykres 8. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=151.....	24
Wykres 9. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=151.....	25
Wykres 10. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=151.....	26
Wykres 11. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy domowej? N=151.....	26
Wykres 12. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=151.....	28
Wykres 13. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=151.....	28
Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=151.....	29
Wykres 15. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=151.....	30
Wykres 16. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=151.....	31
Wykres 17. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=151.....	33
Wykres 18. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=151.....	34
Wykres 19. Jakie trudności Pana/i zdaniem najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Miasta? N=151.....	35

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030

Wykres 20. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Miasta? N=151.....	36
Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=151.....	37
Wykres 22. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Miasta? N=151.....	38
Wykres 23. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=151.....	38
Wykres 24. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Mieście? N=151.....	39
Wykres 25. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Mieście? N=151.....	40
Wykres 26. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=151.....	41
Wykres 27. Wiek: N=472.....	42
Wykres 28. Klasa: N=472.....	43
Wykres 29. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=472.....	44
Wykres 30. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=472.....	45
Wykres 31. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=472.....	46
Wykres 32. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=472.....	48
Wykres 33. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=472.....	48
Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=472.....	50
Wykres 35. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=472.....	51
Wykres 36. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=472.....	52
Wykres 37. Czy korzystasz z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=472.....	53
Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=472.....	54
Wykres 39. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=472.....	55

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2030**

Wykres 40. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=472.....56

